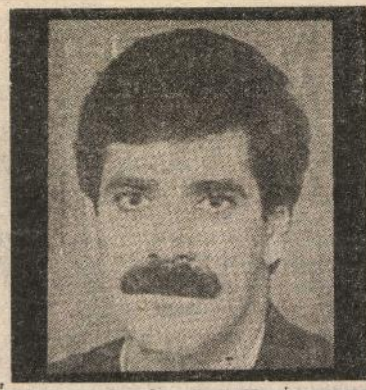

Sedat Yurtdaş:

'Hêzên dewletê mafê jînê ji holê radike'

Mebûsê Amedê Sedat Yurtdaş, li ser bûyerên rojên dawî û ji bo şirovekirina van bûyeran di 28.4.1992 an de ji serokatiya meclisê re daxwaznameyek şand. Sedat Yurtdaş, di vê nameya xwe de, hin pirsan dispêre wezîrê hundir İsmet Sezgin û dixwaze ku bersîva van pirsan bide.

Sedat Yurtdaş, di daxwaznameya xwe de, wiha dibêje: "Hêzên dewletê di 18.4.1992 an de, li Bismillê Mikdat Kutlu digirin; Rûpel 15"

Gav bi gav ber bi xelasbûnê ve

- Gelê Kurd Parlamentoya xwe bi destên xwe ava dike. Di demeke nêzik de ji bo parlamentoya neteweyî wê hilbijartin çêbibe. Rûpel 15

Daxwiyaniya parlementerê Kurd

- Mebûsên Kurd, siyaseta hikûmetê û hêzên dewletê yên li hemberî gelê Kurd bi şeweyeke hişk tewanber û protesto dikin. "Hêzên dewletê, di şadimaniyên Newrozê de 103 mirovên Kurd kuştin." Rûpel 15

Gel rûmet nade parlementerên sixte

- 235 mirovên welatparêz bi hev re ji mebûsên SHP ê Abdulkerim Zilan, Fehmi Işıklar, Adnan Ekmen, Mahmut Alınak, Mahmut Uyanık û Salih Sümer re nameyeke eşkere rêkirin. Xwediyên nameyê vê nameya xwe bi civîneke çapemeniyê ji raya giştî re diyar kirin. Rûpel 15

Mirovê gelê xwe neparêze û lê nebe xwedî bila bimre

Leyla Zana Rûpel 3

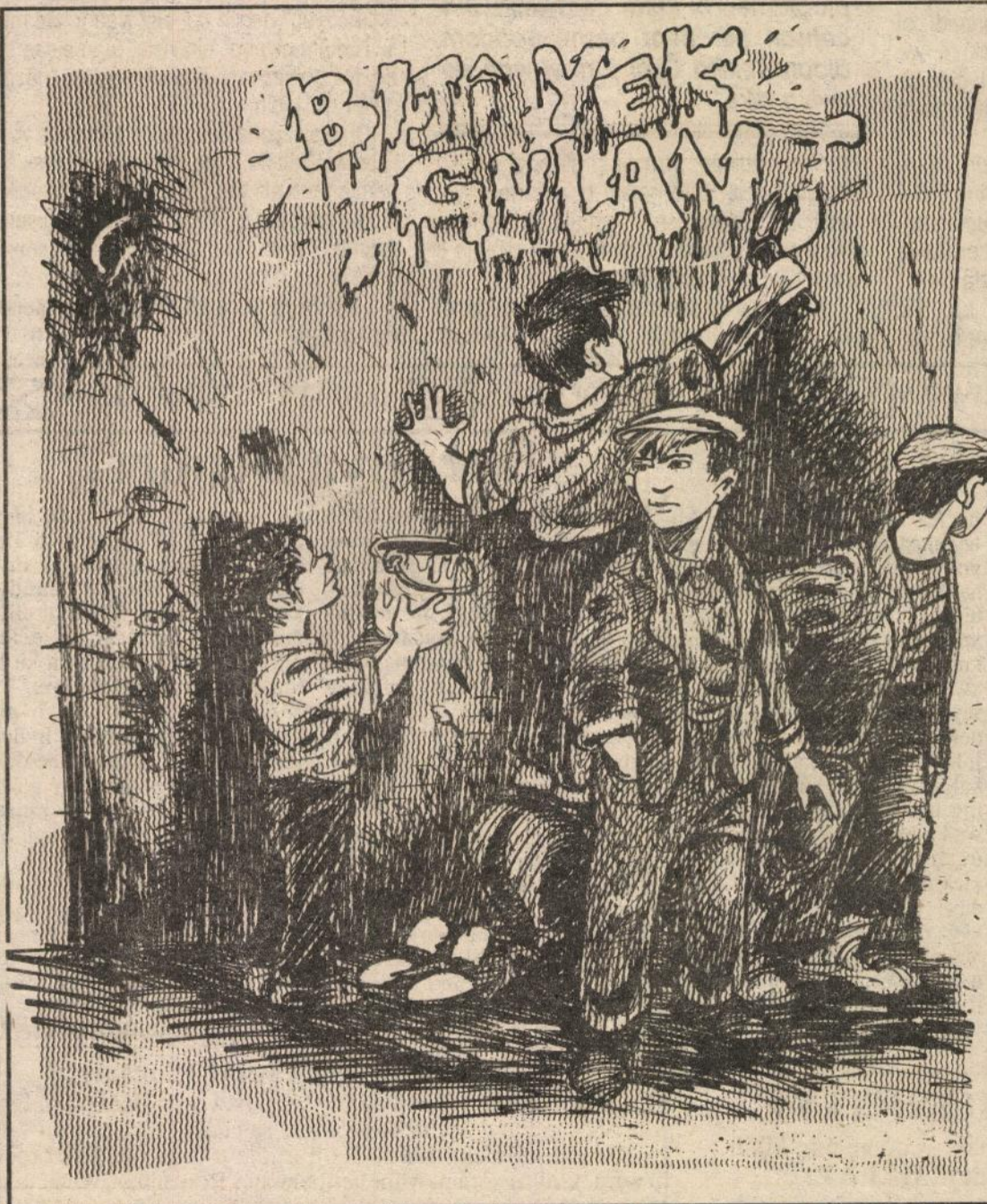
'Berxwedan' gihîşt 10 saliya xwe

Gulay Çiyan Rûpel 10

Rizgarbûna jinan peşveçûna şoreşê ye

Şevîn Yalçın Rûpel 7

Dewlet dikuje û vedişêre Dayik, dipirsin 'Ka lawên me?'

- Hêzên dewletê dema alîgir û mîltanên PKK ê digirin pêşî îşkencê li wan dikin, pişt re wan dikujin. Heta niha bi dehan êsîr bi vî awayî hatin kuştin.

Hêzên dewletê, li herêmê di nav bê çaretiyê de li çareyan digerin. Ji lewre her diçe nemirovahî û hovîtiya wan zêdetir dibe. Hêzên dewletê dema alîgirên PKK ê û welatparêzên Kurd digirin, pêşî bi dek û dolapan, an jî bi tirsê dikin ku wan bixin sîxur. Dema ku nikaribin bi ser kevin, van kesan di bin îşkenceyê de an dikujin an jî seqet dihêlin.

Têkoşer an jî gerîllayên PKK ê gava weke dîl (esîr) dikevin destê hêzên dewletê, pêşî di bin îşkenceyê de derbas dikin, paşî dibin li gundan digerin û di nav gel de wan teşhîr dikin. Dûre jî diçin gundiyan an jî mirovên welatparêz berhev dikin û ji wan re dibêjin ku hûn jî PKK î ne, hûn alîkariya PKK ê dikin, navên we me ji mirovên PKK ê yên ku di destê me de ne girt. Hêzên dewletê bi vî awayî nêçîrvaniya mirovan dikin. Malbatan dibin, bi rojan di bin îşkenceyan de dihêlin. Şervanên Kurd Remezan û Ferhad di 16.4.1992 de li Sêrtê hatin girtin. Çapemeniya Tirkan ev agahdarî qet neda. Rûpel 15

Karkerên hemû dinyayê û gelên bindest bibin yek

- Li hin welatên weke Tirkiyê, cejna 1 ê Gulanê hatiye qedexe kirin. Dewleta Tirk 1 ê Gulanê herçiqas qedexe kiriye jî, dîsa karkerên Kurd û Tirk vê olkê (zincîr) qetandine û di rastek û meydanan de kom bûne 1 ê Gulanê pîroz kirine û dê herdem vê cejnê pîroz bikin.

Dîroka 1'ê Gulanê ji 1886 an de destpêdike. Di vê mêjo (tarîx) ê de karkerên Amerîkî, li hemberî dewlemendên kedxwar, dest bi livbaziya grevê

têkoşîn de berhev dikin. Karbidestên Amerîkî bi firehbûna vê têkoşînê dikevin nav tirsê mezî û leşkeran bi ser karkeran ve dişînin. Di êrişên leşkeran de li zêdeyî 100 kar-

ker tene qirkirin û ev livbazî bi van metodên hov tete pelişandin.

Ji vê rojê ve karkerên dinyayê tev,

Rûpel 15

ROJEVA WELÊT

"Realîta Kurd", "Partiya Kurd" û "Televizyona kurdî"

E v gotin nuh in, ji gotinên heta niha cihê ne. Siyaseta înkarkirina Kurdan bû tarîx û ev jî flaskirina kemalîzmê ye. Gotinên "Realîta Kurd", "Partiya Kurd" û "Televizyona kurdî" gotinên Demirel, Yılmaz û Özal in. Rûpel 15

Çûna Mitterrand a Tirkîyê ji bo 'PKK' bû

Zîna Şikakî

"Verg şivaney meyan nêbeno" (Gur nabîne şivanê miyan), dibêje penda Kurdî. George Bush darsa xwe ji Kissinger hilgirt û ferman da balafirên S. Husên ku li Kurdan xîne. Di wê demê de, Kissinger hate Fransa. Rojnamevana jê pirs kirin ku ew trajediya Kurdan çawa dibîne. Kissinger li şûna ku ji ber 5 milyon Cihûyên ku Hitler kuştine de fedî bike û dilê wî ji bo gelên bîndest bişewite, rabû go: "min bawer ne dikir Kurd ewqasî birevine serê çiyân. Lê dîsa gerek e Kurd spasiya Bush bikin ku destê xwe daye wan!". Rojnamevanekî Firansîz di vê babetê de nivîsand ku li ba Kissinger Moral û Polîtîk nabine yek.

Gava mediya li Ewropa li ser Kurdan xwe dixwar, ne ku berketiyê Kurdan bûn. Armançên wan ên siyasî hebûn. Bo nimûne, gava Kurdan şerê leşkerê S. Husên dikirin û Kurdistan rizgar dikirin; mediya Fransa Sosyalîst digot: Kurd çî şer in, law! Kurdistan rizgar kirine û berê xwe êdî dane Bexdadê (ango Ereba ne tişt in). Gava Bush ferman da balafirên S. Husên, eynî mediya got: wax, Kurd xwedî pîrr parti ne, ji bo serokatiyê li dijî hev şer dikin, hemî ketîne gewriya hev. Kurd, Amerîka rola da Fransa û bi navê Kurdan biryara 688 li Encûmena Parastinê standin û leşkerên xwe careke din di navçê de hiştin. Çima ev biryar? Ev biryar wê rê ji Amerîka û hevalbendên wê re veke ku destê xwe têxine dewleta

Ji ber xwîrbûna têkoşîna gelê Kurd, dewletên emperyalîst xwe nêzikî dewleta Tirk dikin.

ku berjewendiyên wan naxêze de. Di wê navê de, Fransa rol standi bû ku NATO bişafîne û yeka mîna wê ji bo Ewropa çê bike. Brîtaniya ne a Margrette Teadcher, lê a John Major dizanî lîstikên Amerîka û Fransa çî ne. Îca, li dijî lîstikên wan tim derdiket. Amerîka dixwaze ku yekîtiya Ewropa çê bibe, lê Ewropeke kolî, yeke ku nikaribe li pêş Amerîka serî hilde. Ewropî ji vê yekê haydar in, ji ber vê wan jî êdî fêr kirine.

Heçî Almanya, ew jî hatiye stewart kirinê, leşkerên Rûsya hin erdên wê dagirtine. Ew demakevin heta ku Amerîka nexwaze. Xwedê zane rojekê

ew leşker ji bo çî lazim bin. Berî niha bi mehekê, Amerîka kum ji serê Elo hilanî danî serê Welo. Wezîrê Almanî yê bergiriyê ji wezîrtiyê daxistin bi mazereta ku çek firotine Tirkîyê û Tirkîyê pê Kurdan dîkujê. Bê gûman, ên wekî Turgut Özal dizanin mesele çî ye, ji ber vê yekê ceger pê re çê dibû ku ji Helmut Kohl re bibêje "Hitler". Pîrr neçû, Mitterrand bi çend wezîran ve çûye Tirkîyê. BBC ya Londonê henekên xwe bi vê seredanê dikirin û li ser dilşewatbûna Xanim Mitterrand ji Kurdan re dikirin ka çima ew jî neçûye. Mediya li Fransa digot: çûye li ser mesela Kurdî deng bike. Ev gotin rast e,

lê bi awakî din. Guftûgoyên Mitterrand û Dewleta Tirk wê li ser du waran bin: 1- kontrayên aborî; 2- çawa PKK dawî jê re bînin.

Em pêşin li ser kontrayên aborî bisekinin. Fransa Sosyalîst di krîzek malî de ye. Opozîsiyon (muxalefet) hema li kêlekê digere ku bipîşkiyê û hikûmeta Sosyalîst gêr bike. Bi gotineke din, pere ji hikûmeta sosyalîst re pîrr lazim in ku li ser lingê xwe bimîne. Ferqa opozîsiyona Fransa û Sosyalîstan ji bo Kurdan çî ye? Opozîsiyon her tim dijmin e, lê sosyalîst devdost in, dil-xayîn in. Dijmînekî eşkere ji yekî veşartî çêtir e.

Heçî guftûgoyên li ser PKK, gava Mitterrand lingê xwe daniye ser axa Tirkîyê, delegasyona Tirkan bi serokatiya wezîrê hundir tafîlê berê xwe dane Sûriyê. Ev bûyer tev bi hev ve girêdayî ne. Ji Sûriyê re problemeke Kurdî li Tirkîyê hebe çêtir e. Eger Tirkîyê bê problem be dikare wekî çawa bi Qibrîsê kirin, Amerîka bi destê leşkerê Tirk bi wê jî bike. Diyar e serokê Sûriyê fêr kir çî bi delegasyona Tirkan re hebû, serokê wê jî rabû çû hawara dewletên Ereba bike.

Çima Amerîka dixwaze PKK hilîne? Ne ku PKK partiyeye Markîsî- Lénîni ye û li dijî emperyalîzma Amerîkayê, ne ku wê rolekê bidine Tirkîyê ji bo Qazakistanê û dewletên din, lê nêrîna wan ji Tirkîyê re û ji mesela Kurdî re ne mîna ku PKK dirame ye. Îqtîdarê leşkerî li Tirkîyê vê dizane, lê ew jî li gor plana Amerîka kar dike. Ew îqtîdara hanê hazir e ku plana Amerîka bi cih bîne, lê ne hazir e ku mîletê Kurd û Tirk bi biratî di konfederasyonek de bi hev re bijîn. Heta hikûmeta Tirkîyê bixwaze mafên Kurdan bidinê jî, ew nahêlin. Niha S. Husên bixwaze hikûm berde û bireve jî, lê wê pê bigirin û nehêlin. Roja ku Amerîka bibîne ku hikûmeta Tirkîyê ketiye tengahiyeke an xwestiye bi Kurdan re rûnê, wê wergerkekê amade bike, wekî çawa li sala 1980 an derkin. Çiroka emperyalîzmê, a rêjîmên dîktator û a mîletên bîndest giş ev e.

Çûna Douglas Hurd a Tirkîyê jî, Wezîrê Karên Derve yê Brîtaniyê, ne ku ji bo parastina Kurdan bû. Brîtaniya jî tim dixwaze rê li ber Amerîka û Fransa bigre. Ji tîrsa mesela Îrlanda re, Brîtaniya êdî dixwaze sînorên siyasî yê berê bi carekê ne livin.

Divê Kurd şiyar bin ku heta îdareta Bush û Fransaya Sosyalîst hebin, Dewleta Tirk bi awakî fermî (resmî) mafên Kurdan nanase. Em hêvîdar in ku Kurd şaş tenegehîjîn ku em propaganda PKK dikin. Na, em dixwazin diyar kin ku çarenûsa Kurdên Bakûr îro di xetereke mezin de ye. Di vî warî de, êdî Kissinger bûye pispor, tecruba wî pîrr bûye. Çavên wî dibirrin ku nîvekî Kurdistanê Bakûr ji Kurdan vala bike, nîvekî din jî bi sed beş bike. Rewşa Ereba û a mîletên din li pêş çavên me tevan e. Divê Kurd di vê rewşa tevlihev de bi kêmanî li hev bin; ji bo berjewendiyên şexsî di destê gewrehêzan de nebîne lîstik. Bila em 70 salên din jî bîndestiyê nekşînin.

GOTÎN

Yaşar Kaya

Ord.Prof. Şükrü Baban (Şükrî Begê Babanzade)

Di saxbûna wan de min sê heb endamê "Kürt Tealî Cemiyetî" dît. Rehma xwedê lê be, yek jê Ordunaryûs Prof. Şükrü Baban, Yê din Mehmet Şükrü Şekban, yek jî Şêx Şefîqê Avrasi bû. Wî çaxî ez 20 salî ya hebûm, ya tune bûm.

Şükrü Baban, ji malbata Babana bû. Li zanîngeha Îstebolê, li ser îqtîsad (aborî) ê mamosteyek zehf mezin û bi nav û deng bû. Nav û dengê wî li dinyayê jî belav bûbû. Ez bi kekê Musa re 3-4 car çûme koşka wî, me bi hev re firavîn xwar. Zana û rojdiyeyek mezin bû. Bi pirtûk û nivîsarên xwe, li temamê dinyayê dihate naskirin. Bi Almanên ku ji ber rejîma Hitler reviyabûn û hatibûne Îstebolê re zanîngeha aborî (Fakulteya îqtîsadê) ava kiribû. Bejneke dirêj lê hebû, bi qed û qamed bû, kincên zehf xweş li xwe dikir, desmala wî bi qerênfileke

teze ve ji berîka wî qet kêr nedibû, Dersên wî û zimanê wî xweş bû. Ji bo lixwekirin û kincên wî, di kitêba zanîngehê de wiha nivîsîne: "Bir cümle iki satır / mendili, karanfili ile Babanı hatırlatır."

Li Parîsê xwendibû, mirovekî zehf bi xof û bi heybet bû, zehf henekan dikir. Menderes û Bayar jê rica kiribûn, lê ew nebû rêberê wan, zanibû ku êdî dawiya wan hatiyê. Li rojnameya 'Yeni Sabah' ê li ser siyasete derve dinivîsî. Mîsyonê diplomasiyê gişk nivîsarên wî dixwendin, nivîsarên wî bi zimanekî zelal û hêsan bûn. Diplomatekî kevin bû, kul û derdên dinyayê zehf baş dizanibû.

Di malbatên Kurdistanê de malbata Babaniyan malbateke mezin e. Piştî xwendina Parîsê, diçe Misrê diçe Komîserê Osmanîyan yê bi selehiyet. Paşî dizivire tê welat. Di dûre wî li konsolosiya Moskoyê dikin katibê yekemîn. Li wê derê, piştî şoreşa Oktobê, Çîçerîn, Trotskî û giregirên şoreşa Oktobê nasdike, zehf tê hezkirin, hemû xwestinên wî tînin cih. Çîçerîn dinêre, di nav konsolosxana Tirkîyê de ew tenê zana ye. Dostaniya wan dom dike, heta ku ji Moskoyê diqete.

Rojekê bîranîneke xwe ya xweş ji min re got. Digot: "Mustafa Kemal gazî min kiribû, ez jî rabûm çûme Enqereyê. Êvarê li koşkê ez qebûl kirim. Dîsa mîna hercar, li dora sofa wî hevalên wî hebûn, xwarin û vexwarin dom dikir. Ji min re got; 'Mamoste, ez hez dikim tu ji îro pê de li ser Hakimiyyî Mîlliye binivîsîn, ezê gelek kêfxweş bibim. Ez nivîsarên te dixwînim, zehf xweş in, ew biyanîyên li wê derê ne jî nivîsarên te dixwînin.' Ez hinek fikirim, min go; 'Paşa, tu berê ji min re bêje ka tu çî yî? Eger tu bêjî ez dîktator im, ezê her roj binivîsim, bêjim dîktatorî zehf îdareke rind e, na, ku tu wisa nebêjî û bêjî ez demokrat im, ezê her tim demokrasîyê binivîsim. Lê belê rica min ji te ew e ku tu bêjî ka tu çî yî. Vê ji min re bêje, ku ez li gora wê binivîsim'. Giliyê min xelas bû, îcar ew hinekî fikirî, ji hevalên xwe re got; 'Sibê tedarîkê mamoste bibînin, bila bizivire Îstebolê.' Ez jî sibehê bi trêne dageriyam Îstebolê, êdî me tu car hev û din nedît."

Niha suxtên wî yê di zanîngehan de nêzikî 100 mirovî ne. Min ji gelek re got, kî çî dizane bila binivîsîne, emê bikin kitêbekî. Gişkan bi dil qebûl kirin.

Bila Şükrü Baban wînda nebe.

Rizgarbûna jinan peşveçûna şoreşê ye

Şevîn Yalçın

Em di pêvajoyeke wisa de di-jîn ku ji her alî ve şerê têkoşîna rizgariya neteweyî bilind dibe. Li serê çiyên şerê gerîlla, li zindanan şerê girtiyên, li bajar û gundan serhildanên gel bi ser bilindî û lehengî ber bi serkevtinê ve diçe. Di vê pêvajoyê de girîngiya maf û azadbûna jinan ji doh bêhtir derdikeve holê.

Pirsgirêka gelê Kurd a herî girîng û ciddî azadî û afirandina mirovê azad, afirandina nasnameyê azad e. Welatê gelê Kurd li çar beşan hatiye parave kirin, nasnameya wî ya neteweyî û zimanê wî hatiye înkâr kirin û di bin zordestîya dagîrkeran de şerê heyîniyê dide. Kesaniya mirovê Kurd zêde pêşve neçûye, ji ber ku li hundir di bin tadayîya feodalan de, ji derve jî di bin tadayîya helandina dagîrkeran de maye. Gelê Kurd ji mafê xwe yê xwendin û fêrbûnê bê par maye. Ev jî jê re weke qedere hatiye kifş kirin. Lê gelê Kurd bi pêşveçûna têkoşîna rizgariya neteweyî, diwarên ku li çarmedorê wî hatiye risîn hildiveşîne.

Têkoşîna herî mezin a hişeyî ye, girîngiya têkoşîna di nav malbatê de jî nayê înkâr kirin. Paşverûtiya malbatî îro li pêşiya pêşveçûna civakî û neteweyî astengeke mezin e. Pêşveçûna civakê û serkevtina şoreşê bi azadbûn û rizgariya jinan ve girêdayî ye. Bervajîya vê jî rast e. Şoreşa ku jin tevî nebe bi ser nakeve. Li welatê me têkiliyên di nav malbatê de li gor xwestina mêran hatine ava kirin. Di van têkiliyan de wekhevî nîne. Di van pêwendiyên de mîr desthilatdar (egemen) e. Jin weke malekê bi timf di bin otorîta mîrê de ye. Jîna wê di nav malê de derbas dibe, tu pêwendiyên wê yê derve nîne.

Di nav têkiliyên bazirganî

Di vê dema nuh de girîngiya maf û azadbûna jinan ji doh bêhtir derdikeve holê.

Di nav têkiliyên bazirganî û feodalî de mirov nikare qala pêşveçûna jinan bike. Hîna di zarokatiya wê de pêşiya pêşveçûna ramaniya wê tê girtin. Jin bi kesaniyê qels mezin dibe. Kesaniya xwe nikare derxe holê, kesaniya wê bi mîrê wê ve girêdayî ye. Mîrê wê ji bêkarî û zehmetiyên derve ditengije, hêrsa xwe ji jina xwe derdixe.

û feodalî de mirov nikare qala pêşveçûna jinan bike. Hîna di zarokatiya wê de pêşiya pêşveçûna ramana wê tê girtin. Jin bi kesaniyê qels mezin dibe. Kesaniya xwe nikare derxe holê, kesaniya wê bi mîrê wê ve girêdayî ye. Mîrê wê ji bêkarî û zehmetiyên derve ditengije, hêrsa

xwe ji jina xwe derdixe. Ji ber ku mafê jinê ji bo biryardanê, axaftinê û ramandiyarîkirinê nîne. Keda jinan, bi şeweyê gellek xirab tê mîtin. Kesaniya jinê weke kesaniya kolekî rû dide û herwiha dimîne. Kar û barên mal, xwedîkirina zarokan û karên derve piştê jinê

dişkêne.

Jinên Kurd ên ku ji ber zordestîya dewleta Tirk ji Kurdistanê derdikevin û tenê li metropolên Tirkiyê bi cih dibin, ji ber hin sedeman rewşa wan xirabtir dibe. Ev jinên han an di karên besît-giran û kêmpere de dişuxulin û kesaniya wan hin xiraptir dibe, an jî di hundirê malê de ji her tiştî dûr û di nav hevberiyê mezin de jiyana xwe pûç dikin. Ji çanda xwe dûr dikevin lê nikarin weke bajariyên Tirk jî bijîn, di televîzyonê de tiştên nuh dibînin lê nikarin bistînin.

Lê têkoşîna rizgariya neteweyî gelek tiştan rohnî kiriye, rîstek (rol) a jinê a civakî baş derxistiye holê (meydanê). Berpirsiyarê vê rewşa xirab a ku jinên me tê de ne, beriya her tiştî sazûmana dagirkeriyê ye. Ji lewre jina Kurd bê dudilî li hemberî dagirkeriyê di nav refên gerilla de cihê xwe digre.

Dema jin bîr û baweriya xwe ya azad, hişê xwe û rêxistiniya xwe pêşve bibe, wê gavê li hemberî kedxwariyê, dagirkeriyê û perçiqandina jinan keleheke saxlem tê lêkirin.

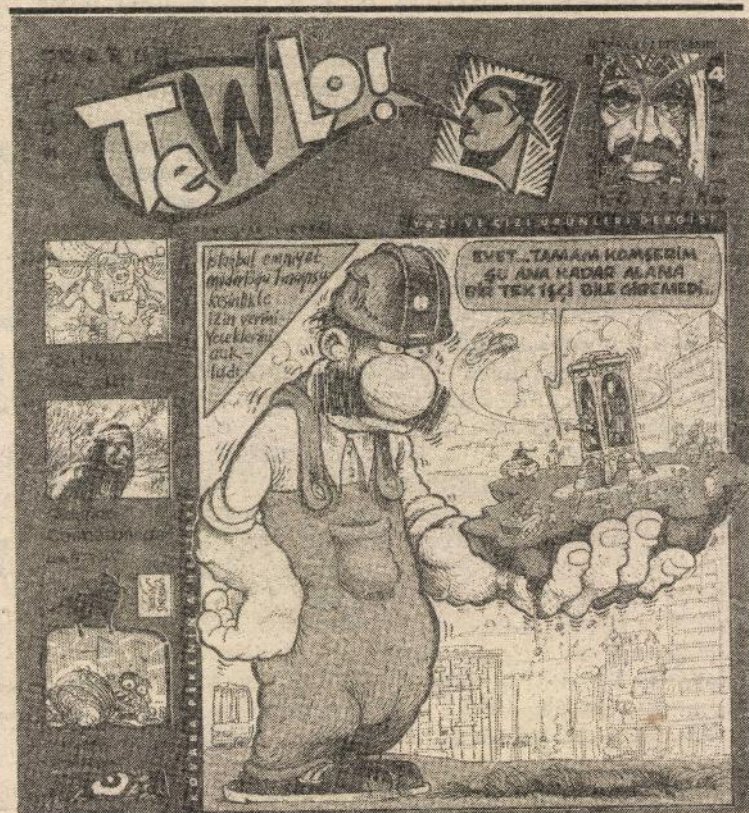
Bişengê tu kulîlkî

Hebû keçek li milê Botan
Navê wê **Bişeng** hevalbenda karkeran
Hate girtin roja cejna Kurdan
Lê kirin îşkence û zilmeke giran
Bişengê xwe ne sparte dagirkeran
Qîrdikir: "Ez Kurd im keça Kurdan
Her bijî serxwebûn û serhildan
Canê min gorî bo doza karkeran
Da ku rabe ji ser gel ev zilm û talan"
Bi vî awayî şehîd ket kulîlka Kurdistan
Şehîdên me namirin

Xwişka **Bişengê**
Müzeyyen **Anik**
Aydın

Bişeng Anik

NEQUŞK

Amadekar
Aram ÇemDizdê xiyaran
zimistanê vejêno

Gotina pêşiyên Kurdan

Seb û fesadî

dike. Belê di heqê wî de car-dî di vê tarîxê de tiştêkî gelekî xweş hat gotin. Îşçiyek li Aydinê teimamê laşê xwe dike weqif. Niha adetek derketiye ku yek laşê xwe bike weqif wê dilê wî, gurçikên wî, çavên wî bi hinik sax ve-kin. Lê mêrik şertek kiriye weqfa xwe. Dibê ku ez mirim hûn perçên min bi kê vedikin bi wan ve-kin, lê bi Özal û malbata wî venekin.

Nizanim îşçiyê me yê delal ev mesela di tarîxa îslamê de bihistiye yan na. Mesele wiha ye. Dibên rojekê li Bexdê berxekî çavreşî sê mehî siphê anîn ku ji îmamê Ezem re şerjêkin. Yekî ji îmam wiha pirsî: "Muhterem, ev heywana xweşik ku hê tu tam ji dinyayê nekiriye ma şerjêkirina wê ne guneh e?" Bersiva mêrik îmam Ezem hezretlerî wiha bûye: "Na kurê min, tewer em qencyê bi vî heywanî dikin. Di quranê de heywanek tenê de here buhistê ew jî kuçikê Eshabilkaf Qetmîr e. Niha ezê vî berxikî bixwim, wê tevî xwîn û laşê min bibe, bi qeweta xwedê ew jî bi min re wê têkeve cenetê."

Îca ka em bî ser îşçiyê xwe û malbata Özal an. Ez dibîm hema tîrsa îşçî ku navê perçên wî bi Özal an re bin, ji ber vê fikrê ye: Îşçî dibê çawa be ewê herin ceh-nemê ma çi ji min re lazim e, perçekên min ên feqîr jî bi wan re bişewitin. Min gelekî divabû ez vî kirekara camêr bibînim, min divê ku em hemî xwe ji wan li vê dinyê û li wê dinyê jî bi dîr xin.

M. R. Anter

Di 18.2.1992 an de waliyê ku nuh tayîn bûn li Çankayayê çûn ziyaretiya Turgut Özal. Turgut Özal, ev şîret li wan kir: "Dijmin seb û fesadiyê ji aliyê polis û eskerê we de dibêjin: Yeqîn mekin, divê herkesî ji we li wilayeta xwe destê xwe bidin pişt polis û eskerên xwe."

We zîlamê mezin dît bê çi şîretan li waliyê xwe dike. Yanî mana wê ew e ku hûn jî alîkariya polis û eskerên xwe

bikin, kî bêje nebêje bila îş-kencê, zilmê û xerabiyê dom bikin. Heta niha min digot çawa di derheqê Özal de ew-qas tişt tene gotin û çawa dihêle, çawa tehmûl dike. Lê min nerî ku heylo mêrik li ku ye. Lo li kerxanê bezandin, kirin diz, kirin xesbçî, ji aliyê pîreka wî û zarokên wî de tişt nema ku nehat gotin. Bû xezûrê defçiyar lo hezar tişt gotin ne xema wî ye. Ez dinerim, vê şîretê li polîsan jî

Hûn çawa dixwazin bila wisa be!

Dewleta Tirk ji aliyek ve gelê Kurd qir dike, çapemeniya Tirk vê rastiye vedîşere û partiyên dewletê tev bi hev re pişgiriya vê qirkirinê dikin. Ji aliyek ve jî divê ku xwe demokrat û şêrîn bide nîşandan. Divê ku bi vê şeweyê rûyê xwe yê bi xwîn veşêre. Ji bo ku bikaribe raya giştî ya Tirkiyê û dinyayê bi-xapîne partî û rojnameyên xwe jî gelek baş bikar tîne.

Piştî qirkirina gelê Kurd a di şahiyên Newrozê de partî û rojnameyên Tirk ji bo çareserkirina pirsgirêka Kurdî re

GÜNÜN YAZISI

Oktay EKŞİ

û reçetan pêşkêş kirin. Di rastiya xwe de armanc û mebesta wan pêşgirtina têkoşîna rizgariya neteweya Kurd e. Lê armanca wan çi dibe bila bibe, ev bi xwe re rastiye derdixê holê. Riya mînaqêşkerinê ya li ser pirs-girêka Kurd vebûye. Ev êdî nayê girtin. Ev jî ji bo gelê Kurd pêşveçûnek e.

Nijadperestên wek Mesut Yılmaz îro dibêjin: "Dibe ku partiyeke Kurd bî dameziran-din, ev tiştêk ne xeter e. Ev partî dikare serx-

webûna Kurdistanê biparêze." Nivîskarê rojnameya Hürriyet Ertuğrul Özkök jî li ser vê dî-tinê radiweste û divê ku bê mînaqêşê kirin. Nijadperestê navdar Oktay Ekşi dibêje ku: "Tu çi dixwazî bixwaze... tu welatekî serbixwe dixwazî, bila be. Mirov dikare li ser vê mînaqêşê bike."

Em baş dizanin ku armanca dewletê ne mînaqêşkerina pirs-girêka Kurd e. Niyeta dewletê qet tune ku pirs-girêka Kurd bi riyeke demokratîk çareser bike. Lê nikare pêşiya lehiya têkoşîna rizgariya neteweya Kurd jî bigre. Wê gelê Kurd pirs-girêka xwe bi têkoşîna xwe ya bi rûmet çareser bike û riya demokrasiyê jî veke.

TÎR

Musa Anter

Dibe dibe

Miletên ku ne cihgirtî bin û koçer bin îşên wan-ên ecêb hene. Mesela îro, di al (beyrêq) a serokcumhûrê me de 16 stêrk hene. Rojekê min pirsî, min go ev çi stêrk in? gotin heyran her stêrkekê di tarîxê de berbengî dewleteke Tirkan e. Min got, ma kîjan dewlet in? (Ê kû ez û ew bi hev re dipeyivîn profesor Ahmet Ateş bû, Turancî bû û li gor niha ger ne heqaret be Tırkeşçî bû) Got Musa. dewlet û împaratoriye me Tirkan koçebe ne yanî koçer in. Min go, ê lawo, ku em Kurd jî koçerên xwe bihesibînin û carekê aleke me çêbibe, em dikarin 50 stêrk pê ve deynin, wek; Rojkan û koçerên Rojkan, yên alikan, yên Pencenaryan, yên Mîlan, yên Heyderan, yên Hesenan, yên Celaliyan û bi sedan yên din. Ev eşîrên me jî tu dewlet nasnedikirin û di bin siya serokatiya xwe de bûn. Ê ma hûn çima nivstêrkekê din jî bi beyreqa xwe ve venakin, ew nivstêrk jî bila ji bo Qibrîsê be.

Ez dinêrim ev dîrokên bêaqilî, ku ketin tarîxa miletan, ew milletan ji dinyayê lêvok dibe. Çima îro Tirk bi xwe hisiyane dibên, ji Tirkan pê ve dostên Tirkan kes tune. Hûn çima qebhetê li miletan tînin. Ê lawo niha li dinyayê 170 millet hene, ma kî ji van miletan re hemû gotiye bibin neyarên Tirkan, ne gereke mirov ji xwe re bifikire kurro.

Xwedê qebûl neke, demekê ez jî zabiteke qehreman bûm. Me dîrsa dîrbûnê dida eskeran, em topçî bûn, di tesbîta armancê de mekîne hene. navê wê telometre ye. Mirov li cihê armancê binêre û mekîne ji mirov re dibê evqasî dîrî te ye. Ku mekîne tune be, mirov tiliya xwe yê girdê dide ber çavên xwe li armancê dinêre û li gora we hesab dike. car din ku mirov nizaniye, mirov neqeba xwe û armanca xwe dîr û nêzîkiya wî hîn dike. Lê îca ku mirov ji tiliyê jî fêhmî neke û telometre jî tune be? Tirkan tiştêkî ecaîb derxistiye, bi tirkî jê re dibên "Olsa olsa usulü", yanî gereke evqas be, lê tim ev texmîna mirov vajî derdikeve. Ez niha dinêrim ev olsa olsa usulî ketiye heyata dewleta Tirkan ya hiqûq û îdarê jî. Tim dibên olsa olsa. Yek ji van olsa olsayan, li welatê Kurdan ev jehra korucu û olağanüstü hal e. Kuro lawo, îsal evqas sal we got olsa olsa lê tim tivingên we qerewane dirin, yanî li hedef û armancê nakevin. Vê mesela qerewanê ez kin ji we re bêjim. Berê li eskeriyê ê ku li nîşanê nedixist ceza dikirin û dişandin qerewanê xwarin dihanîn û paşê jî qerewanê bi wan dişuştin.

Yên ku Tirkiyeyê îdare dikin jî 6-7 paşayên qerewanetiye ne. Niha dibên emê 4 mehên din jî li Kurdistanê qerewançitiyê dom bikin. Ê lawo îsal çend sal in we ev îş dirêj kirin, hûn bûn qatîlên bi hezaran Kurd û Tirk, heta ji we çend paşayên bi vî aqil hatin kuştin, me çi fêmkir? paşeno hişê xwe bidin serê xwe û yeqîn bikin êdî ew "Yeniçeri axalerî" bi destê we nakevin. Binêrin niha, yek ji we jî Bedlisê ye û herî mezinê we ye, mêrik dibê ez ji Kurdistanê me. Lawo paşano hişê xwe bidin serê xwe, nekevin ber gunehên Kurd û Tirkan.

Dewlet bav û zirbav e

Dewlet kê diparêze û kê neparêze, bavê kê û zirbavê kê ye?

Dewlet zirbavê Kurdan e, zirbavê karkerên Zonguldakê ye.

Dewlet zirbavê mirovên destteng û xezanan, jin û zarokên bêçare ye.

Dewlet zirbavê tebiatê, şînayî, biharê, Newroz û rengên kesk, sor û zer e.

Dewlet zirbavê terziyan, dikandaran, gundiyan, esnaf û halmexweşan e.

Kî ma, mane Holding û şirket û Febrîkatorên mezin. Dewlet bavê xwediyên holdîngan, şirketan milyarderan e. Bavê Sabancıyan, Eczacıbaşıyan û Wehbî Koçan e.

Dewlet bavê polîsan, generalan û kontr-gerilla ye. Dewlet li aliyê neheq û zaliman û li hemberê xelkên Kurd û Tirk e.

POLİTİKA

Ertuğrul ÖZKÖK

Kar û xebatek bê betlan û bê bêhndan

'Berxwedan' gihîşt 10 saliya xwe

Gulay Çiyan

Berxwedan gava derketibû wiha gotibû: "Bi xeml girtina, pîv û kirtên demokrat û welathezî ya Kurdistan, bi girêdana doz û berçavxistina têkoşna rizgariya gelê me, wê 'Berxwedan' di xebata weşîn xwe li pirsîrêkên girsên kedkarên Kurdistan bigre. Parêzvaniya hevkarî û yekîtiyê bike. Û ewê xwe bi piştgirtina têkoşna gelê Kurdistan bi kar û bar bîne, xwe bi pergala bike. Berxwedan wê, bi piştgirî û hevalbendî ya refê welathezî a bi parastina kedkarê Kurdistan, jîndar bibe. Berxwedan dê dengê me be!.. Hejmara yekemîni di Nîsana 1983 an de der çû bû.

gerilla, deşt û çiyayên Kurdistan, newal û deviyên Kurdistan nasnakin, nikarin weke wan bînine zimên. Berxwedan; li ser jiyan û bîranînên gerilla, salvegera şehîdbûna gerilla pîralî diskine. Nivîsên gerilla, ji teref xwendevan tê-xwendin û xwendevan li ser vê jîyanê, şîr (helbest)an dinivîsîn. Bi şeweyekî din ku mirov bixwaze bêje; Berxwedan navgîneke, di navbeyna gerilla û gelê de (ji awira weşanan).

Navenda Berxwedan

Em li derî dixin û dikevin salonekî fireh. Bi xêr hatina me tê kirin. Her li salonê odeyek heye, em derî vedikin; xortekî zirav û dirêj li wir e.

Di salvegera rojnameya Berxwedan de, rojname xwe ji bo gavên xwirttir amade dike. 10 saliya Berxwedan li tevayê gelê Kurd pîroz bel

15'ê Tebax'ê 1984, demeke dîrokî ye. Di wê rojê de telefona Berxwedan qet ne diskini. Bi sedan welatparêz û dayikên girî û şehîdan, lê digeriyan. Deng û bahsên nuh dixwestin

Di 1983 an de 'Berxwedan' û Kurdistan

Ji bo ku rola Berxwedan ya dîrokî tê bête gihîştin; pêwîst e em vegerin wê demê û hinekî li rewşa Kurdistan binêrin.

Piştî cunta leşkerî ya Tirkiyê; li Kurdistan jî bilî girtin, kuştin û zindankirinê pêve tişteke din tunebû. Bi zilm û hovîtiyên xwe dixwestin zindaniya bispêrin xwe û gelê Kurd, bi şeweyekî xerabtir, jî şexsiyeta wan derxînin. Lê êsîrên şerê serxwebûnê; ev bê şereffî qet nepejirandin. Mazlum û Hayrî û Kemalî bi canê xwe, çar lehengan bi agirê laşê xwe li dij van planan derketin û di zindanê de serî ne tewandin, serê wan dane tewandin û di zindanê de gotin "Berxwedan jîyan e", bi berxwedanê bi ser ketin. Heya sala 1983 an berxwedan berdewam bûn, her wiha li zindana Amedê, zilm û hovîti ji berdewam bû.

Berxwedan weke rojname mehane gava ku derket, ew bûbû zimanê gelê Kurd û zindaniyan. Her wiha aghdariyên nuh dighandin xwendevanan ku "ji niha û nêzik de wê şerê xelasbûnê dest pê bike."

Gerilla û Berxwedan

Nivîskarên herî xwirt weke

Maseyek li ber e û hinek tiştan dinivîsîne. Hinekî din em nêzî wî dibin; bi rastî bi Kurdîkî pîr xweş dinivîsîne. Kurdîya aliyê Botan e. Wêneya Sekreterê giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan (Evdillehê Tolehildêr) bi dîwêr ve daleqandîye. Em wî xortî tenê dihêlin û derbasî odeya din dibin; li wir xortekî din heye ku ji erebî tiştina verdigerîne kurdî, her wiha ji bo quncika Öcalan, tiştina amade dike û ji bo çapê amade dike. Kurdîya wî dişibe ya aliyê Mêrdîn. Em derbasî odeyekî dibin ku li wir data, makînen kopy, fax û hwd. henin. Çend xort weke agir nivîsan dinivîsîn; çav li me dikin û radibin ser xwe û bi xêr hatina me dikin. Du kes ji wan keç in. Li hin odevên din jî qîz henin û wiha xwiyanî dike ku, rola jinan li Berxwedan bi giranî ye. Weke ku çawa li welat di nava gerilla de jin rolên pîr mezin hildigrin ser milên xwe, li Berxwedan jî rola jinan mezin e û berçav e.

Piştî em derbasî salonek mezin dibin, li wir pirtûkxaneyeye mezin heye ku bi sedan pirtûk hatine birêz kirin. Arşîvên cure cure hene. Li salonê em deriyekî din vedikin ku keçeke din li wir kar dike, çav li me dike û radibe ser lingan; bi tirkî bi

Berxwedan

HER TIST JI BO ENIYA RIZGARIYA NETEWEYA KURDISTAN

NEWROZ'U KARŞILARKEN

● **Girê Sor'a** (gavilanan Newrozê) selama lîk basketbol gela derîşî: 10 bînan Özgenînde yurtsever yürüdü

● **Gorilkanîz**: 3 gün arafda Bîsmîrî 2 kez basti. Sömürgaçilere sel tuw kuram ve kuruldular ağır hasare uğradı.

● **Cebra Botan-** İmîran karakol baskında 9 düşman askeri öldürüldü, en az 16 asker de sayda yaralı var.

● **Hazew-Belê** jarudarma karakoluna gerilla baskın. En az 8 düşman askeri öldürüldü, çok sayıda yaralı var.

● **Helebbîn**'de düşman güçleri ve kontrolar ezîlî: Çok sayıda polis ve kontrol bîrmane cezalandırıldı.

● **Wan** şehîr merkezinde 6 saat süren çarpışma. Sört ve Gîrîmî dî gelîr ARGK gurilanan için mîrtuşeşim tîrînerler.

ERKAR Rojname Abdulrahman ÖCALAN vîrdîsê Kurdistanê hatine yadgar.

Li wê bîr tarîhî de zîrê berî amekî, zîndana başka bîrşîyê dîşîwîmîyê dîşîwîmîyê hakîmîsî olan zahîrî dîdî amekî li wî aqîlîyatî, zamînatî we zaferîtan dîşîwîmîyê heçîrî seîlî kîmîyatî

2002 15 P. NISAN 1984

PKK'ê êrdîşkîyînde Kurdistan hîlle 1992 Newroz' uşa askerî ve sîyasî gîrdîwîrmîsîni dîha de gîrdîwîrmîsî girîyer.

2002 15 P. NISAN 1984

Eziyatan fakî depresîwî Kurdistan yenî bir arca dîha hîldîsî dîşîwîmîyê.

2002 15 P. NISAN 1984

SAVAŞ GÜNDEMİ

Savaş uluslararası boyut kazanıyor

15 Temmuz 1984 tarihinde Türkiye'de başlayan savaşın uluslararası boyutu kazanıyor. Çünkü savaşın bir tarafı Türkiye değil, dünya barışını isteyen tüm insanlardır. Türkiye'nin bu savaşta tek başına mücadele etmesi mümkün değildir. Çünkü savaşın bir tarafı Türkiye değil, dünya barışını isteyen tüm insanlardır. Türkiye'nin bu savaşta tek başına mücadele etmesi mümkün değildir. Çünkü savaşın bir tarafı Türkiye değil, dünya barışını isteyen tüm insanlardır.

Rojnameya Berxwedan, Sal: 10, Hejmar: 145

xêr hatina me dike. Em dûre dizanin ku ew ne Kurd e, ew Tirk e. Em jê pirsîdikin; ew jî bersiv dide ku; "ev hêz ne hêza Kurdan tenê ye, hêza gelê Rojhilata navîne, hêzek enternasyonalîst e. Hêza me ye".

Em derbasî odeyeye din dibin, xortekî zirav û dirêj li wir e, Kurdîyek xweş dike, ku weke ya aliyê Diyarbekir (Amed) e. Li ser mekîna nivîsandîne ye û hema dinivîsîne.

'Berxwedan' heya sala 1987 an, her ku şer bilind dibû bersiva demê ji bo ku bide; carna pirtûk, carna hejmarên taybefî derdixistin. Lê piştî demekê, ev tişt jî nema tê kir. Di roja 15'ê Mijdara 1987 an de, Berxwedan bû rojnameyek du hefteyî

Dûre çend kesên din tî, peyde çend kes û din tîr tî... Li ser rojnamê diskini; li ser nixandîni, lêkolîn û hwd. diskini.

Dengê derî tê, hinek mêvan tî. Yek ji wan mêvana jin e. Ji nav poşetekê, sîniyekê derdixê. Di sîniyê de Beqlewe heye. Dibêje "Bêyî we ev şerîni di ber me ve neçû, min anî vir, werin em bi hev re

bixwin. Em tev dikenin û şerîniyê dixwin.

Di salvegera rojnameya Berxwedan de, rojname xwe ji bo gavên xwirttir amade dike. 10 saliya Berxwedan li tevayê gelê Kurd pîroz bel!

15 Tebax 1984, demeke dîrokî ye. Di wê rojê de telefona Berxwedan qet ne diskini. Bi sedan welatparêz û dayikên girî û şehîdan, lê digeriyan. Deng û bahsên nuh dixwestin!

Berxwedan heya sala 1987 an, her ku şer bilind dibû bersiva demê ji bo ku bide; carna pirtûk, carna hejmarên taybefî derdixistin. Lê piştî demekê, ev tişt jî nema tê kir. Di roja 15'ê Mijdara 1987 an, Berxwedan bû rojnameyek du hefteyî. Di wan deman de wiha gotibû: "Şerê Serxwebûnê azadîyê bi gavên pîr mezin bi pêş dikeve. Ji bo ku bi awa-

yekî bi hêztir em bibine dengê gelê Kurdistan û şerê xelasbûnê, dê ji niha û pê de emê bibine rojnameya du hefteyî. Bi xwendevanên xwe em dê xwirttir bibin!". Berxwedan heya niha bi zimanê kurdî (Zazakî, Kurmancî Soranî) û yê tirkî derdikeve. Li wir Alfabeya Hawar tê bi kar anîn.

Berxwedan organa Eniya Rizgariya Neteweya Kurdistan-ERNK ye. Ew pîrek e ku ji nav gelê Kurdistan dirêjî nav şerwanên ARGK dibe. Ew ziman, guh, çavên dayikên şehîdan, hêsiyêrên şer, jînen welatparêz, hunermendên welatparêz, rewşenbîrên welatparêz, xortên welatparêz, zarokên welatparêz e.

Berxwedan rojnameyêke deng û bahsan e û fikrî ye. Deng û bahsên cure cure tînen û li wir, li ser wan tîte sekinandin. Her wiha nixandînen cure cure li wir tînen kîrîn û nivîsandîni.

Cihan

Li ser bûyerên ku li cîhanê diqewimin, tê sekinandin û li ser rûpelên rojnamê bi nixandînen cure cure tê weşandin. Li derveyî welat li ser pîrsên bi nîrx, hevpeyvîn, lêkolîn tîne amadekirin, tîne weşandin.

Xwendevan û nûçevanên Berxwedan

Kurd li çi deverên cîhanê hebin, Berxwedan li wir e. Li tenişta kul û kesera gelê xwe ye, zimanê wan e. Di salê de bi hezaran name tîne navenda Berxwedanê. Li ser wan yek bi yek, tê sekinandin. Her roj xwendevan telefon dikin an jî tîne ziyareta Berxwedan. Ji Kurdistanê xelk gelek caran telefon dikin an jî nameyan dişeynin. Xwendevan her ne Kurd tenê ne, gelê li mintiqê jî henin; weke Aşur, Ermen an jî Tirk. Ji wan re mîna xwendevan, bersiv tîne dan û li ser nameyên wan tê sekinandin.

Nûçevanên Berxwedan, hingî gelek in; hejmara wan ne diyar e. Li hemû deverên ku Kurd lê hene, nûçevanê Berxwedanê jî li wir hene. Li Kurdistan heya bi gundan jî, ne bê nûçevan e. Ev tev dinivîsîn û bi sistema teknîkî ya dawîn dighêjînin destê Berxwedanê. Hinek ji wan li ser ekonomî, hinek li ser Kultur, ziman, dîrok, huner û hwd dinivîsîn û dighêjînin destê Berxwedanê. Heya niha, di rûpelên Berxwedanê de; bi sedan nivîsên Kulturî hatine nivîsîn ku ev ji teref Rewşenbîrên Kurd hatine nivîsîn.

Zarê ku Memê Alan pê hatiye nivîsîn pirrî bilind e, tê de wesfên wisa spehî hene ku bi tenê di roman û trajedyên (eserên edebî, nemaze yê tiyatroyê yê dilêşand) pirr hêja de tene dîtî. Li wesfa Zînê ya raketî binêrin:

"Eniya gewr e, madena zêran e,

Biskên bi rewa xwe berdane ser hinarikan

Bisk û qeter berdane ser guliyane, Xwe berdane ser textê piştê qolincane.

Taximekî hûr jê re wûnane,

Berdane ser pêşir û sepet û derziyane."

Û wesfa giyanî ya Zînê, gava dibihise ku Mem hatiye Cizîrê:

"Ji nuh ve, dilê wê rabû mîna behrane,

Pêlan xwe davêtin ji serî heya lingane,

Disa derd û kulan serî hildane,

Lê ne mîna berê, bê hevî ye ji hatina Memê,

Padişahê Kurdane".

Çeko bi xwe, piştî ku dizane Mem ji bo Zînê hatiye, li ber du birayên din rewşa xwe ya nefsi çî xweş dèrpêş dîke û dibêje:

Destana Memê Alan (4)

Rewşa edebî

Bozê revan

"Ez Çeko me, ez ne ê û dev bi xwîn im.
dîn im! Eger niha sed mêr bi ser
Mîn a gurê çilê, zik birçî min de werin,

ez yekî di yê din nagihînim.

Ku bajarê Cizîrê gişt li pişt wan be, disa ez xema giştikan nakîşînim."

Wek sehneyên tiyatroyê ji van salixdanan çêtir, di alemê gişt de kêr peyda dibin.

Eger em bigerin hîn tiştên hêjatir dikarin peyda kin û bixîne ber çavên xwendevanan.

Destana Memê Alan de, ji aliyê edebî bihayên girantir hene. Ji mewzû yê evîne pê ve rûçikên peyayên destanê û xwirtiya çîrokê ya dramatîkî (wekî sekinandina du hêzên mîakîs: Hesen û Çeko, Mîr û Mem, Mem û Zîn û Beko, qedera vîna însan) Memê Alan digehînin dereceya eserên nivîsarên cihan. Wek Homarê Yewnanî, Şekspîrê Îngilîzî, Rasîne Fransîzî û Gote û şîllerê Elemanî. Ji nivîsanên van hunerbazên mezin, ya

nêzîktirê destana me Romeo û Julieta Şekspîr e. Qehremanên wê jî wek qehremanên ya me dilketiyên bextreş in.

Her du rebenên Romeo û Juliet, wek Mem û Zînê nagehin evîna xwe ya pak û bi agir, û dibin qurbanên wê.

Qehremanên Şekspîr, ji bo yek û din xwe dikujin. Bi rastî em dikarin bêjin ku Mem bi xwe, bi awakî xwe dikuje.

Dizane ku di hinarê de jehr heye, digel vê yekê wê distîne û dixwe.

Di destana Memê Alan de ne bi tenê baweriyên ola Îslamî, lê baweriyên pirr kevin jî dorên mezin dileyizin.

Mem û Zîn bi destê periyên hev û du dibînin û hez ji hev dikin.

Romeo û Juliet, di karnawalekê de rastî hev tînin û dibin dilketiyên hev.

Koyo Berz

Folklor Botani-9

Beşîr Botanî

9-Stiranên zarokan

Hestên dayikê li hevberî zarokên xwe... xêzkurt e (setirkurt, beytkurt), xêzkên e, bendhindik e û awaza wê na gehite oktavekê (kêmtir ji 8 deng) xwendina stirana zarokan weke xwendina helbestan û bi lez, yan carna bi awazeka xweş û bi xweşî û henekan tete stirandin. Wisa bi dengê nerm û zelal (weke Heyranokan).

Naveroka wê jî

1- Hestên dayikê yê bê sinûr...

2- Ciwaniya zarokan û jî yê (emrê dirêj)...

3- Hêvî ji bo xweşiya zarokan û pêşeroja wan...

4- û...

Ev naverok di gel stirandinê bûne pênasa stirana zarokan, ya jinê bi hestên (şîur, îhsas) xwe yê pirr bi evîn xemlandiye...

Ev stiran yan helbest li her malekê hene û gotin û awaza wan herdem tene guhertin. Mixabin e ku nayêne parastin.

Nimûne li nik min kêr in û hemû ji ber jina Kurd ya şermîn û nezan, ya ku dema wê ya vala nîne ku destê arîkariyê ji min re dirêj bike...

Nimûne ji dayika min Sorra Botanî û bi arîkariya Bedriya Cizîrî.

1- Xudê mala te ava Xanyê me ber bit tava Ji xelkî bûk ji me zava Xudê banê keremê Te nivîsî qelemê Şahyanet şûna xemê (Hîvan da şûna xemê)

(Hîvan navê zarokî ye, yan Azad, Nesrîn û...)

2- Heçî bêjît kirêt e Diwarek ser da bete Dest bişkê û her du pête

(Hindek dibêjin ête.)

Heçî bêjît spehî ye Rehme li dèbabê wî ye Behîşt her cihê wî ye

3- Lo dilo, lo dilo Çûme mêrga Elyê silo Lo dilo, lo dilo

Me giya çinî te kir mîlo

4- Şîrîn şîrîn navê te Mûsil û Heleb nextê te

Cihê Botan textê te

Qayil na bit babê te

Razî na bit dayika te

Cihê Botan, Cizîra Botan jî tete gotin...

5- Nimûneya pêncê min ji jineke cihû wergirt û navê wê mixabin e ku nayête bîra min.

Navê mêrê wê David Lêvî, ew bi xwe ji gundê Mirêba, yê ku nêzîkî bajarê şêxan dikeve. Babê Davîdî navê wî Mûsa (Moşê), ewî

Stiranên zarokan li her malekê hene û gotin û awaza wan her dem tene guhertin

gotiye ku mîrê Botan Kamîran Bedirxan carekê hatibû Mirêba û ji folklorê wî gundî seyrmayî (ecêbmayî) ma!

Xudê berî teala Tu mezin ke mindala Da biçne nav hevala Xudê û ji bîr bike

Êş û jana dwîr (dûr) bike Dest û piya stwîr (stûr) bike

PÊNÛS

Amed Tigrîs

Kurmancî zimanê gundiyan me ye

Heta çend sal berê, ne bi tenê li gund û bajarokên (qezayên) bakûrê welatê me, herwiha li bajarên jî pirraniya xelkê bi kurdî qise dikirin. Ji xwe li mal jî ji bilî kurdî zimanekî din nedihate qisekirin. Jinên Kurd jî % 99 tenê, bi kurdî dizanibûn. Li sûkê, li çayxanan, di firotin û kirînan de, bi tenê kurdî dihate qisekirin. Heta di pirraniya daîrên dewletê de dengê kurdî dihate guhên mirov. Heta 10-15 sal berya niha, tê bîra min li bajarokê me, li Licê, kê bi tirkî qisebikira, hemûya pê henek û tinazên xwe dikir û digotin:

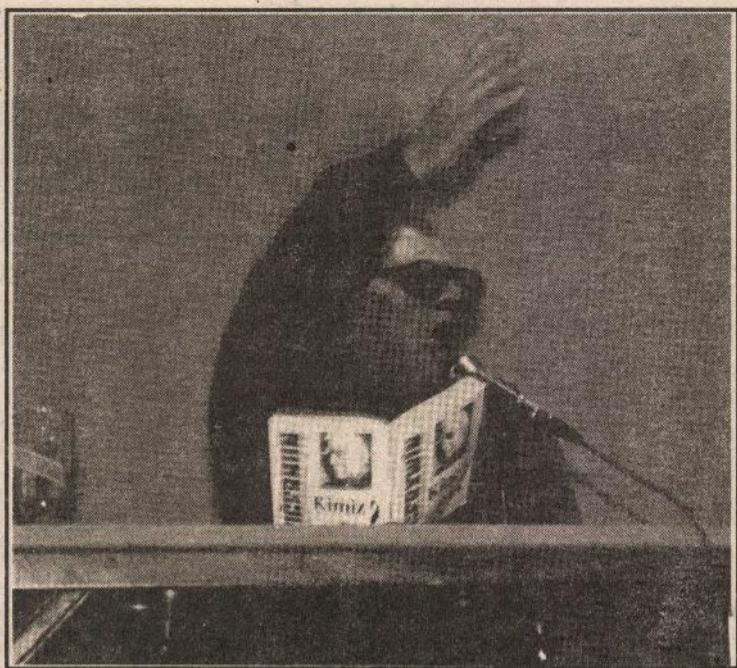
"Waxx, ev çî şildim-bildima te ye! ma bavê te jî bi tirkî xeber da?.."

Memûrên Tirk ên ku dihate Licê, bêguman hemû zarokên wan di navbera salekê de hînî kurdî dibûn. Dema wan bi kurdî qise dikirin, kesî nizanibû ku ew Tirk in, an jî zarokên Tirkan in.

Lê, hezar mixabin ew rewş niha li welêt, ji binî ve hatiye guhartin. Niha hemû kes nebin jî, lê pirranî li mal û sûkê, êdî bi hevdu re bi tirkî qise dikin. Heta ew malbatên ku 10 sal berê ji gundan hatine bajarokan an jî yên ku ji bajarokan hatine bajarên, êdî ew bi tirkî qise dikin. Heta zarokên wan bi kurdî nizanin. Di eynî malê de, kal û pîr jî neviyên xwe fêhm nakin. Ew bi tirkî nizanin û nevi jî bi kurdî. Dê û bav, di nav wan de tercumanîyê dikin. Ev trajediyeke gelek mezin e. Mirov nikare vê trajediya han bi nav bike.

Rast e, dewleta dagîrker bi salan in, ku bi armanc û programeke mezin û dijwar asimilasyonê daye pêş xwe. Hemû îmkânên xwe, di vî warî de bi kar tîne. Lê, em dîsa nikarin hemû sedemên vê trajediye bikiştin. Em Kurd bi xwe jî, ji vî yekê sûcdar in. Xwend û ronakbîrên me, bi xwe, ji aliyekî ve pêşengiya vê asimilasyonê dikin. Ew di bin psikolojiya biçûktiyê de ne. Di bin tesîra propaganda Kemalîzmê de, ziman û kultura xwe qels û nizm dibînin. Ji netewebûniya xwe şerm dikin. Ziman û kultura Tirkan dewlemend, bilind û bi nîrx (qiymet) dibînin. Ji ber vê yekê, bi zarokên xwe re, bi kurdî qise nakin. Kultur û perwerda (terbiya) kurdî nadin zarokên xwe. Tu normeke an jî nîşaneke Kurd û Kurdayetiyê di zarokên kesên wiha de tune ye. Niha jî rewşa pirraniya pêşew û ronakbîrên me Kurdan, li welêt, li Tirkiyê û heta li Ewropa jî wiha berdeham e.

Divê êdî serê me zelal be. Rewşa me zelal û diyar be. Bi ziman û kultura biyanîyan em serê zarokên xwe neşon. Hem Kurdbûn û hem jî Tirkbûn bi hevdu re nabe. Ma ev ne qûm û çîmento ye, ku mirov tevlihev bike û bike xerc. Mirov an Kurd e, an jî Tirk e. "Ez hem Tirk im û hem jî Kurd im." Ev li ku hatiye dîtîn? Ev dîtîn li dij qanûnên biyoloji, fiziyoloji û sosyolojiyê ye. Li dij mirovatiyê ye.

Li gora Server Tanilli helbest û roman bi kîjan zimanî bê nivîsandin dibe malê wî gelî. Huner û ziman bi hevdu ve, ji nêzik ve giredayî ne. Ji ber vê yekê mirov dikare bêje ku Cegerxwîn Kurd e ji ber ku bi kurdî nivîsiye. Ahmed Arif jî dikeve edebiyata Tirkan ji ber ku bi tirkî helbestên xwe nivîsandine

Ronakbîrên Tirkan û kultura Kurdî

Şerefxan Cizirî

Tevgera Kurdan ya neteweyî roj bi roj fireh dibe. Ev firehbûn ji aliyekî de politîk û ji aliyekî de ji kulturî ye. Firehbûna politîk bi xwe re firehbûna kulturî jî avadîke. Kultura Kurdî bala ronakbîrên cîran dikişîne, muzik, helbest û edebiyata Kurdî dikeve navenda munaqaşê. Ev rewşa nuh divê ji bo doza gelê Kurd baş bê bikaranîna û Kurd kultura xwe ya dewlemend bi gelê cîran baş bide nasandin.

Em hemû dizanin ku kultura Kurdan heta niha bala ronakbîrên Tirkan ne kişandibû. Lê baş xwyadîke ku hêdî hêdî ev bê dengî tete şikênandin. Mînakê baş di vî warî de, ji aliyê profesor Server Tanilli de xwe da nîşandan. Li bajarê Stockholmê bi navê "Li ba Cegerxwîn û Ahmed Arif realîte ya Kurdî", semînerê hate çêkirin. Semîner jî aliyê Federasyona Komelên Kurdistanê ve li Swêd hatibû organîzekirin û di 20'ê Nîsanê de çêbû. Pîr kesên navdar weke nivîskarê Tirk Demir Özlü û nivîskarê Kurd Mehmet Emin Bozarslan, Mehmet

Uzun û hwd. beşdarbûn.

Di destpêka semînerê de Server Tanilli, dîtînen xwe li ser ziman û helbest bi awayekî vekirî got: Li gora Server Tanilli helbest û roman bi kîjan zimanî bê nivîsandin dibe malê wî gelî. Huner û ziman bi hevdu ve, ji nêzik ve giredayî ne. Ji ber vê yekê mirov dikare bêje ku Cegerxwîn Kurd e ji ber ku bi kurdî nivîsiye. Ahmed Arif jî dikeve edebiyata Tirkan ji ber ku bi tirkî helbestên xwe nivîsandine. Li ba Cegerxwîn realîteya kurdî xwe di parastina Serbixwebûn, Azadî û welatperweriyê de nîşan dide. Bi vî yekê jî Cegerxwîn dibe mîlîtanekî Kurdayetiyê. Li ba Ahmed Arif zanyarî ya Kurdayetiyê tune ye. Ahmed Arif motif û bûyerên Kurdî bikar anîne lê Kurdayetî ne kiriyê.

Paşre ev dîtînen Server Tanilli, di dawîya semînerê de hatin munaqaşekirin. Hinek beşdarê civîna daxwazkirin ku ev dîtînen pîrralî bîne ronîkirin.

Bi baweriya min, dîtîna Server Tanilli di vî warî de çewt e. Çewt e, ji ber ku mekanîk e. Nabe ku mirov danûstandina ziman û helbest tenê yekalî bi-

bîne. Di dîtînen li ser huner de pêwîst e mirov li motif û li rewşa politîk ya berbiçav jî baş binêre. Li vir em mînakê bidin; Sebebên ku gelek cara Kurdan bi farisî, erebî û tirkî nivîsandine, baş diyar e. Ji ber vê yekê jî mirov nikare bêje ku nivîskar û helbestvanên Kurdan, ew e ku bi zimanekî cîran nivîsîne, bûna malên edebiyata Erebi, Farisî û Tirkan. Ez vê dîtîne rast nabînim.

Weke tê zanîn pîrr nivîskar û helbestvanên mezin berhemên xwe bi zimanê Îspanî çapkirinê. Gelo, mirov dikare bi hesanî bêje ku nivîskarê Arjanînî, Kubanî; Meksîkî û hwd., ji bo ku berhemên xwe bi Îspanî dinivîsîn, dibin nivîskarên Îspanî?.. Ez ne di vî baweriyê de me.

Gelek nivîskarên Kurd berhemên xwe bi tirkî nivîsîne. Ji ber vê yekê mirov nikare bêje ku ew bûna edebiyata Tirkan. Bi baweriya min mirov dikare bêje ku ew edebiyata Kurdî ye ku bi zimanê tirkî hatiye nivîsandin. Em hemû dizanin ku reng ne tenê reş û sipî ne!.. Di vî warî de Kurd hewcedarê munaqaşê ne.

Gava biyanî zimanê xwe hînî Kurdekî bikin

Li meha çiriya pêşîn, 1991 an, du pirtûk li ser Kurdan, li Fransa, çap bûn: 1- William Eagleton Jr. Komara Mahabadê, Belçîka, weşanên Complexe, 1991, 231 rûpel; 2) Elizabeth Picard, Stéphane Yérasimos, Hemîr Bozarslan, Stéphan Marquard, Xesan Selamê: Pîrsa kurdî, Belçîka, weşanên complexe, 1991, 161 rûpel. Pê re, li meha Sebata 1992, pirtûkeke din li ser Kurdan derdikeve: Gérard Chaliand, Bextreşîya Kurdan, Paris, weşanên Seuil, 1992, 212 rûpel.

Bi nêrîna me, girêdana van hersê pirtûkan çî ji nêzik ve, çî ji dûr ve, wê bi hev re hebe. Hersê jî pîrsa Kurdî li gor siyaseta Amerîka (Sîstema Nuh ya Cîhanê) tîye rêxistin. Ên ku ev pirtûk nivîsandine xwestine pîrsa zanava Kurdî derxînine meydanê û bixwinin. Herwekî ev pirtûk bi awakî dijîmanane li ser Kurdan hatine çêkirin, bi Kurdekî pîrî pîrê zor e ku rabe tişteki dirêj li ser binivîsîne. Em naixwazin li ser armancên siyasî yên van pirtûkan bisekinin. Herwekî propaganda van pirtûkan him li Fransa, him li Tirkiyê hate kirin, me xwest

em jî jehrê ji gunguv derxînin.

Vêca, zanava Kurdî di herdu pirtûkên dawî de hatiye xwendin û ên nivîskarên gihîştine yek encamê: Kurdî tî nîne. Kurdî tî ev e: Kurmanç, Soran, Zaza, Goran, Feylî, Êzdî, Ehî Heq, Henefî, Şafîî, Elewî, Qadirî, Neqşîbendî, Sunî, hwd...

Pirtûka duyemîn di bin serdaryaya Elizabeth Pîkar de hatiye amade kirin. Jimikê zaniye çî kesan vebijêre da ku li ser Kurdan wekî wê xwestiyê were nivîsandin. Em naixwazin li ser nivîskarên biyanî bisekinin, ji ber ku tu heqê me li biyanîyan nîne ku em ji wan bixwazin bila bi çeyî li ser Kurdan binivîsinin. Paşê ê ku xwestiyê zanava Kurdî bixwîne heke ka Kurdîfî heye, an tune ye Hemîr e. Derbareyî herdu nivîsanan Hemîr de ku di wê pirtûkê de hatine çap kirin çîrokek tê bîra me: "Kurdekî jî gundê Şadêrê, navê wî Hemedok, çû bû Cîndrêse hînî xwendin û nivîsandinê Erebi bibe. Vêca, Ereben Cîndrêse berî gişî çûbûn xeber û gotînen pîs ku bi dabavên xwe re bide li ber xistî bûn. Heftak neçû, Hemedok hate gund.

Dê-bav bala xwe didînê lawê wan çend gotîna bi Erebi dike, lê jê fam nakin. Rabûn birine ba melayê gund. Mela got: heyran, we lawê xwe sandî ye ku edebî zanîne hilgire, hatiye bi xebera bi we dikeve, dereke we ya

Pirgîrêka Kurdî

pak nahê! Vêca, go "Hemîr jî çûye hînî fransîzî bûye"! De ka em binêrin çî li ber Hemîr xistine"

a- Sernivîsa gotara yekemîn li ser Kemalîzma Tirkan e, lê Hemîr xwestiyê nîşan bide ku Kurd Kemalîst in! (rûpel 38)

b- Dewleta Tirkî wekî cîranên xwe kok be kerta Kurdî nelistiye da ku problemên xwe yê hundir çareser bike! (r. 47)

c- Gerillayên PKK 2500 kes ji mîlet di sala 1984 an de dane kuştin! (r. 45)

d- Serhildanên Kurdan çî bûne ji ber ku Kemalîst li dijî dîn rabû bûn! (r.37)

e- Kurd tim hez dikin xwe bidine kuştin û bibêjin "şehîdê me", pîr jî tolvedanê hez dikin (r. 98, 105)

f- Kurd: eşîr in, çeta ne, Stalînî ne, Mawî ne, Neqşîbendî ne, Qadirî ne, Henefî ne, Şafîî ne, Ehî-Heq in, Zaza ne, Kurmanç in, Soran in, Feylî ne, Goran in, Êzdî ne, Sunî ne, Elewî ne, hwd... Pê re, ji xwe re dibêje ku bi van rastiyên hanê Kurd nikarin bibin umetek (nation), angos miletek. Eger bibin, Lubnanek wê jê derkeve! (r. 37-51, 100-101)

g- Celal Talebanî Qadirî ye, Mesud Barzanî Neqşîbendî ye! (r. 104)

h- Rewşenbîrên Kurdan dizanin ku mîletê wan paşketî ye, wan jî serî hildane û ketine xeberê ku xwe "sivilîze" bikin! (r. 104-105)

i- Rewşenbîrên Kurd dixwazin Kurdtîyê çî bikin û xwe bikin mîlet, efsanê ji xwe re peyda kirine (Newroz, Kawa, hwd...) koka Kurdan gîhandine Medan, serhildanên Kurdan tev eşîrî û mîrî bûn dixwazin bikine neteweyî, hwd... (r. 105)

î- Kurd nizanin diplomatîyê bikin (r. 108)

Gelo çawa Kurdekî dikare ewqasî bi neheqî li dijî mîletê xwe bi xwe binivîsîne? Bersiv bila ji xwendevan re be.

Gêrard Chaliand jî, ê ku berê bi başî li ser Kurdan nivîsandî, xwestiyê xwe nîşan de ku peyakî "camêr" e û rabûye "bersiva" van gotînen jorin daye. Di rastiyê de, tişteke neguhartiye, tenê gotînen bê edebî en ku di pirtûka Elizabeth Picard de hatine hilandinê, bi kar neanîne. Em dikarin tişteki bibêjin: ew dema ku Tirkê Cîwan karîne sozên biratiyê û miratiyê bidine Kurdan û paşê sozên xwe xwarine, ji hinekan re îro ew dema hanê xewneke şevan e!

Amed

Hozanê Kurdan ê pêşîn ELÎ HERÎRÎ

Elî Herîrî, hozanê Kurdan yê pêşîn e. Ew li gundê Herîrê nehiya Şemdinan sincaka Herîrî, di sala 1009-1010 de ji dayika xwe bûye û di sala 1078 an de çûye rehmetê û hema li wê derê hatiye çalkirin.

Elî Herîrî bi helbest û beytên xwe li Kurdistanê gelek tê zanîn û bi navûdeng e. Lê çî mixabin ji aferînek (eser) êl-"zan pîrê kêmên wî hatîne derskirin û nivîsandin. Di kovar û rojnameyên Kurdî de carinan derheqa cî-war û wextê bûyîna ji dayikê, nivîsîna eşkere kirine. Lê agahdarên (malumat) din derheqê Elî Herîrî de di pirtûk û nivîsarên Kurdî de heta van salên paşîn tunebûn, her bi tenê berê pêşîn Albert Sosin di berhevoka xwe de bi navê "Kurdische Sammlungen (Petersburg, sala 1887, rûpela

278)" helbestên hozan Elî Herîrî çap kirine. Hunermend Qanatê Kurdo çend heb helbestên hozan Elî Herîrî di pirtûka xwe de bi navê "Tarîxa Edebiyata Kurdî 1, rûpel 57-64, Stockholm 1983" bi herfên latîniya Kurdî nivîsiye.

Ger hûn bibînin nalê eşq
Tenê li bom zarî dikin,
Her kes bizanêt halê eşq,
Bi hîle dijwarî dikin.

Bi halê eşq baxîl bûbûm,
Her dem di dem zêlî dibûm,
Bê rêh û bê delîl dibûm,
Her kes bi xemxwarî dikin.

Hûn bar nekên xemên di
zor,
Li hesreta wardên di dor,
Çavê di rêş bisk tene dor,
Eniya bi nûr tarî dikin.

Mest û şerab qendavê,
Esir û bendêrê vî şevê,
Ger wesfê yarê ez bibêim,
Hûn terkî buşyarî dikin.

Baxê ku sed bihar lê,
Bilbila lalezar lê,
Ku sed gulê bi xar lê,
Bilbilê nale nale.

Ji Hindê binin teracî,
Ji Mermerê binin xeracî,
Ji Romê bistinîna bace,
Ji bo xemla şepale.

Dema xalê di hûr lê,
Eyna zilfêrê stûr lê,
Rû niva guhê tûr lê,
Mehbûbe bê mîsal e.

Ji Hind binin talanî,
Bikin gilê sibhanî,
Ji bo çavê şa-siltanî,
Dema bêtin ser sale.

Bi şahê wan dan û kerem,
Xizmet dikin Tirk û Ecem,
Mirîdê eşqê dem bi dem,
Li nexşê ceharê diken.

Şerdarî şaha rewneq e,
Muc'ciza remzet ebleq e,
Elî û nebêjê ehmeq e,
Li bazari inkar dikin.

AZADÎ

Abdurahman Durre

Gur û dûman

Demirel, van rojan dîsa çî tê ber devê wî dibêje. Geh dibêje, ez ê bibirrim, koka wan bînim, geh jî dibêje, ez ê demokrasîyê bînim. Di rojnameya **Cumhuriyetê** tarîxa 24 ê meha Nîsanê di rûpelê 16 an de jî gotineke wî ya wiha heye: "Bağımsızlık hareketlerinin öncüsüyüz." Yanî, em, rêber û pêşivanên serxwebûnan in, hemû xebat, şoreş û rewşên serxwebûn û azadiyê destek dikin. Ev pîr gotineke girîng û mezin e. Ku rast be pîr bi rûmet e, belê ku derew be jî, pîr dereweke mezin e û pîr jî şerm û fedî ye. Ji bo ku em rastî û derewiya wî bizanibin, divê em vî pîrê bikin, gelo Demirel jî dil dibêje an tinazan dike? Eger jî dil dibêje, çima li hemberê mafên Kurdan û televîzyona bi zimanê kurdî derdikeve? Em pîrê din jî, ji serokwezîrê rêber dikin; gelo Kurdên Îraqê, ku îstîqlal û serxwebûna xwe bixwazin û îlan bikin, wê serokwezîrê hêja, ji wan re jî bibe pêşivan û rêber? An wê bi firoke û virokan xwe êrîşê bibe ser wan.

Ez jî zat ê muhterem re vî erz bikim ku rêberî û pêşivanî, bi virr û derewan nabe û nameşe. Divê ku mirov zirtan nede xwe, tiştên neke nebêje, hem jî divê, ev tiştên ku mirov ji xwe re dixwaze, jî hevalên xwe re jî bixwaze.

Te gurê pîr (Türkeş) daye kêleka xwe, di nêzik de dixwazî herî nav soydaxên xwe yê Qafqasyayê. Rêberiya xweş nîşanê wan bidin, gelek gale galên mezin bikin û heqê we jî heye. Divê hûn vî rastiyê jî bibînin ku gelê Kurd jî gelekî bindest û mezlûm e, dest avêtîye şoreşa azadî û serxwebûna xwe, mafên xwe yê însanî û demokrasîyê dixwazin, divê ku hûn ji wan re jî, alîkarî û rêberî bikin, ne hovîti û berberî. Di demek de we digot "ew jî Tirk in", niha hê jî gurê pîr wisa dibêje. Belê Demirelê şareza dibêje: "Kürt kökenli vatandaşlarımız." Hûn bi kêfa xwe ne, çî navî lê dikin hûn dizanin. Em xwe, navê xwe û dîroka xwe rind dizanin, dinya jî me rind nasdike, hûn çî dibêjin, bîjin. Belê daxwaz û xwestina me ew e ku, em edî hev nexapînin, em ji hev re wek bira bin ne wek gura bin, çî tiştên ku jî Tirkên Qafqas, Asya Navîn û Qıbrısê re dixwazin, ji Kurdên Kurdistanê re jî bixwazin. Bîratî, rêberî û demokrasî wîlo dibe. Wekî din zîrt û virt in, virr û derew in.

Gotineke pêşivan heye, dibêjin: "Gur, li rojêke bi dûman digere." Serokwezîr, dîsa dixwaze ku bibe hevalên guran, bi wan re here nêçîrê. Belê îro roj sayî ye, dinya jî ronahî ye, ne ewr û tarî ye. Hişê xwe rind bîne serê xwe, tu vî carê jî şewqa xwe bidî destê xwe û herî, edî tu qewet, te jî destê dadgeha dîrokê xelas nake. Ez dixwazim ji we re çîrokekî bibêjim, (ku di bawerîya min de hûn bi xwe jî bûne çîrok). Dibêjin: "Marekî, bi kurê bexçevanekî vedide û dîkuje, bavê lawik bi dû mar dikeve, wî diqefîline û bêrekî lê dide, poçika mar diqurêfe (jêdike). Lê mar xelas dibe. Di ser de çend sal derbas dibin. Rojêke dîsa, ev mirov mar dibîne, dixwaze ku wî bixapîne, keysê lê bîne û bîkuje. dibêjiyê, maro were em bibin birayên hev, dev ji dijmîneyê berdin. Mar dibêje, ez ji te re tiştêkî bîjim? Heta kuştîna lawê te û jana poçika min were bîra me, em nabin birayên hev.

Divê, em lez bikin hê ku rewşa me jî nebûye rewşa mar û bexçevan. Eqil û hişê xwe bînin serê xwe, hê ku dem zû ye, ne dereng e. Bi zilm, zor, virr, derew, dek û pîlanên demokrasî û bîratî nabe. Ji dewra Osmaniyan heta îro, ev bû çend sedsal, bi dek, dolab, virr, derew û pîlanên cûrbecûr, Kurd û Kurdistan hatiye perçiqandin, hatiye xapandin, cerd, talan û qetlîam lê hatine kirin, hê jî ew rewşa zalim didome.

Lê belê heyhat û heyhat, edî dawîya virran hat. Divê ku em bi rastî ji hev re wekî bira bin ne wekî mar û gura bin. Ez nizanim, gelo we rind sehkîr? Türk kökenli vatandaşlarımız!..

Têleka tembûrî ye
Xumxumê, to rê vana
To rind a co rê vana
Ti ar bê ez nêvana
Qedra to ez bo zana
Estanê to ez nêvana
Xumxuma Silêmanî
Şekerê ser dukanû

Loxmeyê bindê zivanî
Ca çinyo lewê panî
Wa vindro şewda roşanî
Xumxuma Silêmanî
Ca berî serdê banî
Hol ki kulîkê orxanî
Ez bivîmî ê ganî
A geyren serdê banî

Malmîsanij: Folklorê ma ra çend nimûney

Hêlinij û Amed

Zazakî lehcanê Kurdî ra yew lehca muhîm a. Ganî zav xebat ser o bibo. Ma vanî qey cawo ki nuştok û rojnamey Kurdî danî bere bes niyo. Çindi ziwan û zaravanê Îranî kê rî wendiş, endî zî kokî jî-nî sereşîno. Samedo ki zîwananê Îranî pînc nêhamey wendiş, heta inka zîwanê Avistî baş nêhamo şirove kerdiş. Tena çindi qalî Zazakî Avista di vejênî nûsenî: Hûrma, ber, keynik, veynayış, şiyayış, varan, zi, enî, heza peynî.

Înî eşmanê peyniyan di Malmîsanij yew kitabo folklorî yo erja çap kerdo. Weşanê Jîna Nû Siwêd di kitab vîla kerd. Yew kara erjaye zî ay o ki kitab di Zazakiya şaristananê Çêrmûgî, Çewlîgî, Dêrsimî, Gêl, Hêni, Lijî, Maden, Pîran, Palo, Motkî î Siwêregî hameya nuştîş. Karo ina sarên geleki beranê asanayîşî kê rî akeno û verdeno ki xususi-yatê Zazakiya her şaristanî bizani. Faydey inî kari Zazakhi tena rî niyo, labrê Kirdkiya Corin û Çêrin rî zî beno. Ganî folklorî Kirdkî lehcan pîrîni inawa bêro arê kerdiş.

Îno kitab di bara karê tanê embazanê bînan zî esta. İnî embazan tanê zî: J. Espar û Harûn, Nûra Cewarî û Zozan Ozmanî nota gelekî deyiran nuşta. Tanî karê Zilfî,

Brûsk, Koyo Berz û Usxan zî tê di ca giroto.

Îno kitab çindi barey ca gênî; deyîrî, vatey verinan, estaneke, mertalî, zew-tî, du'ay û qisey diletî. Zanayîşê ma gore, ino kitabo yewin o ki herahera folklorê Zazakî ser o nuştîş.

Kitabxaney Kurdî yo dewlemend folklor o. Çindi kê bîşînhi, ganî kê folklor arê ki. Kinaro bîn ra, hemahema tesîrî zîwananê xerîbo foklorî ser o çino. Nuştokê Kurd zav ray bin tesîrî qaîdey zîwanê xerîb di maneno. Folklor eyniyo xişn o ki şîno kê bin inî tesîr ra vejo.

Yew karo muhîm o ina sarên ki Malmîsanijî kerdo bê overvatiş nêbînî. Malmîsanij ino kitab di gelekî vatîşî qeleta siyay rey di nuştî. Eger inî vatîşî şerîh bibîni, ka zav baş bo. Labrê şerhê jîni nêbiyo. Wayirê kitab estaneke hîrî beşî kerda; ja ra vatîşî cîyay zî vatî; estaneke civakî ra vato "estaneke"; es-

arêkerdok: Malmîsanij

FOLKLORÊ MA RA
ÇEND NUMÛNEY

Jîna Weşanên Jîna Nû

taneka hiweyîşî ra vato "meseley û fiqrey"; estaneke zeri ra vato "hikayey hesekerdişî". Ma nêzanî çî rî estaneke enawa parçe kerda. Ina ser o zî overvatiş di bihameynî vatîş, ka baş bo.

Ma ino kitab ra wendoxan rî yew deyîri vîjnenî:

Xumxuma silêmanî

Xumxuma Silêmanî
Ca çinyo lewê panî
Wa vindro hela şanî
Hela şanî tarî ya
Bejna Xumxum barî ya

Rojekê marek leqâî rovî-yekî dibe. Silavan li hev dîkin. Pirsava hevdû dîkin. Mar çavên xwe kûr dike û li rovî dinêre. Jê re dibêje "Birayê rovî, were ez û tu em bibin deste birayê hev. Di rojên teng de alîkariyê bi hev re bikin. Tiştên qeweta min gihîştê ez bikim, tiştê ji te hat tu alî min bike. Em jîna xwe wisa bi rastî bi hev re bimeşînin. Ji xwe sibê roj emê tev bimrin. Hinek tişt hene mirov pê nikare. Bi yekîtiyê mirov kare bi her tiştî û zoriyê tim derbas bike".

Rovî "Ser serê min. Welle birayê mar madem tu ji dilê xwe vê yekê dixwazî herçî ez nabêjim na. Bi vê yekbûnê kes bi me nikare. Tu bawer bikî ji alî min de çî ji min bê ezê bikim."

Kêfa xwe tînin, xwe li hev dipêçin ehd û peyman didin hev. Dimeşin diçin. Tê ber çemekî fi-

Biratiya mar û rovî

reh û pirr kûr. Mar bala xwe dide çem û berê xwe dide rovî dibêje "Bira welle tu dibînî çem pirr fireh e. Ez bawer nakim karibim lêdim. Ku tu bi awayekî alî min bikî ezê pirr şanas bibim." Rovî dibê "Ser çavan. Ka ez çewa karim alî te bikim?"

Mar "Ku tu bihêlî ez xwe li stuyê te bipêçim, emê karibin derbas bibin."

Xwe li stuyê rovî dipêçe û li avê didin. Çem fireh e û gellek pêlên wê hene. Rovî bi zor û heft bela di avê de ber bi xwe dide. Tê nêzîkê nivê avê, mar tewên xwe hêdî hêdî dişidîne. Rovî dibêje "Birayê mar ji xwe gellek pêl hene û tu jî tewan dişidîni ez dikim bifetisim."

Mar "Bira welle ez ji

pêlan pirr ditirsim!"

Rovî dinêre ku çiqas diçin mar tewên xwe yekcar dişidîne û hizir dike ku niyeta mar ne baş e. Jê re dibêje:

"Birayê mar ez pirr westiyam. Çem pirr fireh e, kûr e û bi pêl e. Bawer ke ezê nikaribim tevî bi qedînim. Bîna min çiki-

ya ez ditirsim ez bifetisim. Lê madem em bûne dost ez naxwazim kulek di dilê min de bimîne.

Mar "Wî! Birayê rovî xwedê kulan nexe dilê te de. Çî dixwazî?". Rovî "Me destê biratî delal da hev. Ku di deverê wiha de em bi kêrî hev bîn. Lê em çawa bikin xwedê nekîr qismet. Belê min carekê binê qirka birayê xweyî mar maçî bikira ji xwe mirin emrê xwedê ye."

Mar "Bila be birayê rovî, ser çavên min. Bila kul di dilê te de nemîne. Jê û rehetir çî heye."

Mar serê xwe ji ser stuyê rovî xwar dike tîne ber devê wî dibêje "Ha birayê rovî bila ev kul dilê te de nemîne."

Rovî yek tell dibê qirç! Diranên xwe di qirka wî

de rûdinîne stuyê wî dixê devê xwe û dişidîne. Mar jî tewên xwe li stuyê wî dişidîne. Ew çiqas tewên xwe dişidîne rovî jî qirka wî dişidîne. De ji rovî de ji mar, de ji rovî de ji mar... Welle rovî mar difetisîne. Mar ku difetise hêdî hêdî tewên wî sist dibin. Bêhna rovî dertê. Mar di devê wî de û rovî çepila dide û tê qerexê avê.

Ji avê derdikeve hinek bêhna xwe derdixê. Tîne mar li ser sîlekanê dirêj dike. Tê ji alî serî de lê dinêre heya dûvê wî cihên xwar rast dike. Ji alî dûv de jî lê dinêre heya serî cihên xwar mabin wan jî rast dike. Bala xwe dide ku ji herdû aliyên de jî mar rippî rast bûye. Tê li ser serê wî li piya disekine û dibêje: "Qeda li wê biratiyê be ku ne wisa rast be..."

Berhevkar: Rûken Baxdu

Gava agir bi daristanê dikeve

Perde 2.

Qehwexaneyek e û li wir hinek mase henin. Li ser maseyekê Simko bi çend kesan re rûniştîye. Yek ji kesên rûniştî, ji simko gazinan dike.

Ehmo: Simko, em pismamê hevûdin in. Bi rastî ez ji ber te fedî dikim. Birayê te şehîd ket, te bazda! Ma ne eyb e kuro! Te xeber hiştibû ku, tu çuyî Enqerê! Ev çî derew in!

Simko: Ma ez weke we dîn bûme! Ez nikarim bi we re bigerim. Ma dewlet dîn e. Ew, bi hemû tiştî zanin! Ma min çî ji we ye! Hûn bêne kuştin jî, ez eleqê xwe, ji we naynim!

Bi carekê re grûbek leşker, bi çend polîs û serleşkeran ve dikevin hundir. Bi dengê berz "Herkes kimliğinî çıkarsın, kimlik kontrol". Serleşkerê ber bi maseya wan ve tê. Li nav çavê Ehmo dinere.

Serleşker: Sen Ehmo denilen kişi değilmidın, lan? (çend kulma lê dixê. Berê xwe dide leşkeran) Alın bu eşek oğlu eşeği!

(Leşker bi milê Ehmo digrin û dibin derve. Serleşker berê xwe dide Simko û jê dipirse) Tanıyor-

muydun lan Ehmo yu? Yoksa onun arkadaşı falan mısın!?

Simko: Yok valahi komutanım! O bana kaçak tutın satmak istedi. Ancak, ben ona devletin kaçak etiği şeyleri almam dedim. Valah tanıyorum onu! İyi ki kaçakçıları yakaladınız. Devletimiz varolsun."

Serleşker ji cem wî diçe. Leşkerê tê û li nasname (kimlik) wî dinere. Hinekî li lîsta di dest xwe, carna jî li ser çavê wî dinere. Bi xwe bawer nabe û diçe cem serleşkerê xwe.

Leşker: Komutanım

listedeki adamlar aynı adları taşıyacaklar ve aynı soyadları var. Lakin doğum yerinde sadece değişiklik var. Ne yapalım?

Serleşker: (Nêzî Simko dibe û hinekî dikene) Biliyordum! Zaten gözüüm pek tutmamıştı bunu. Bunların nüfus memurunu bile satın alabilir! Alın götürün!...

Simko: (leşker radijin milên wî dikşînin, ew jî bi hawar û tika) Komutanım valahi, ben değilim. Benim dosyam temizdir! Kom....

Perde 3.

Bijî mirina bi namûs Hücreye cihê îşkencê ye. Du serleşker li wir in. Bi hev re dipeyvîn.

Serleşker 1: Demek Simkoyu konuştaramadınız ha...

Serleşker 2: Malesef komutanım. Adam neredeyse kendini melek gibi suçsuz ilan edecek. Ancak bütün halkı örgütleyen tiplerdendir. Ne düşünelim?

Serleşker 1: Böyle tehlikelilere her zaman yaptığımız gibi!..

Herdû derdikevin derve. Piştî Simko di lepên leşkeran de ye, wî diavêjin

hundir û derdikevin. Simko radibe ser xwe. Li dora xwe dinêre.

Simko: (Ji xwe re) Vir cihê çî ye! (li dora xwe dinere. Xwîna bi dîwêr ve dibîne) Li vê deverê berî min hinek kesên din jî hebûne!?! (bere paşve tê û çavên wî bi hêstir dibe. Bi carekê re çav bi çend pêlavên ne ferê hev dikeve) Pêlav!? Ne ferê hev in. 1,2...3...4...5..., na ez naxwazim bimrim. Ez bê sûc im. Ez naxwazim weke xwediyê van pêlavan bême kuştin. (bi carekê re disekine) Leheng, ji min re gotibû "Tê rastiye bibîni, lê wê bibe dereng, ne-

yar gava dikuje, herkes dişewite. Gava agir bi daristanê dikeve, terr û hişk tevde dişewite". Eysê jî digote min... Bi rastî ez bê xîret im... dawiya bê namûsiyê tune!.. Niha kes nayê ser tirba min, ser cenazê min... (bi qîrandin) Ez bê xîret im! Ez ne mirov im! Kesê ku li ser şehîdan negrî, dilê wî li ser welatê wî neşewite, ne mirov e! (Bê deng dimîne, diçe û tê û bi ken û girîn, carna bi qêrîn carna bi nermî) Na! Na! ez naxwazim bi bêxîretî bimrim. Roja namûsê ye! (bi dengê berz) Her bijî Serxwebûna Kurdistan!.. Bijî serîhildana gelê Kurdistan!.. Bijî, her bijî Mazlum, Hayri û Kemal!..

Bi carekê re leşker dikevin hundir. Lê dixin! serleşkerê tê û bi dengê berz "Biliyordum bu terroisttir, temizleyin ibneyi!" Hemû lê tîne hev, Simko jî li berxwe dide, li wan dixê. Lê serleşker, bi çek wî dikuje. Berî ku bimre, ji bo cara dawîn serê xwe bi zorê ji erdê radike "Bijî mirina bi namûs!.."

Amedekar: Mihemed Gernas

Gelê Kurd bi serkevînan bersiva bîranîna şehîdan dide

Mele Evdilayê Xerzî ji bîr nekin bidin ser riya wî

Nedim Dara

Gelên dest bi meşeke rizgariyê kirine, her demê şehîdan xwe tînin bîra xwe. Gava domanê nûh destpêdike jî, ev bîranînan di gihe taybetiyên nûh.

Heya niha di nav rêzên têkoşîna me ya rizgariya neteweyî de gelek şîroveyan berfirê çêbûne. Ji van nêzîkbûna ber bi bîranîna şehîdan ve jî ber xwe tê xwiya kirin. Di dîroka gelan de jî şîroveyan weke li welatê me, li ser şehîdan hene. Şehîdan pêşemîn rûberê şîrovekirinên berfirehtirîn dibin. Çima? Ji ber ku şehîdan pêşemîn jiyana xwe dikin hevîrê dozê. Di dema şehîdan pêşemîn de, hîna doz boş berfireh nebûye. Doz, hîna nebûye malê partiyên, gelan an jî mirovan. Pîrrianiya mirovan hîna wateya şehîdketinan nizanin, heya gelek ji dikevî nava tirsê. Ji lewre dema bûyerên şehîdbûnan baş neyîn têgihîştin, hingê mirov nizanin çawa bersivê bidin, çî bikin. Ji aliyê din ve gava bersiva vî pîrsê neyê dayin jî, tehlûkeya bêbextiyê derdikeve holê. Yanî mirov piştî xwe didin dozê.

Şop-ajoyên şehîdan pêşemîn, mecbûr in ku xwe bidin meşeke lajiqê şehîdan. Tevgerê mirovahî ya mafdar wiha ava dibe û dest bi têkoşîna xwe dike. Lê divê mirov vî pêşveçûnê ne tenê mîna tevgerê bizanibe. Berî her tiştî, wateya meşa mezin divê were zanîn.

Di domana faşîzmê ya 12'ê Îlonê de, tirs û bîzdanek xwe serdest kiribû. An divabû têkoşer teslîm bûbûyana yan jî li dijî faşîzmê li ber xwe bidana. Ji bo berdewamkirina tevgera rizgariya neteweyî, ji bo li ser lingan hiştina neteweyî, ji bo pîrozahîya mirovahiyê, divabû berxwedan bilind bûbûna. Sîstiya di berxwedanê de, dikaribû bibe sedama ne tenê bêbextiyê; her wiha sedema şikestina partiyekê, mîlletekê jî. Di tariya faşîzmê de mirovahî wê teslîm bûbûna. Ji lewre divabû mirin bi xwe jî di riya berxwedanê de bana. Çareya tena ev bû, divabû bingehe wiha hatibana danîn. Çi girîng bû? Mirovahiyê zana ku tu caran teslîm nabe!

Şehîd, bingehe ji yana Kurdistan e

Di destpêka têkoşîna me ya rizgariya neteweyî de, şehîdan me ji ber jariya tevgerê hene. Di demên wiha de her tişteke bi lez û bez e. Şaşî gelek in. Her tişteke hîna ronahî nebûye. Di rewşêke wiha de bûyerên şehadetan çêdibin. Lê weke me gotî, gava kêmasî werin hilanîn, her tişteke were ronahîkirin û mirov xwe bigihînin serpilkeke pêşketî, serkevînan jî destpêdikin. Ev jî di be bersiveke baş di rîya bîranîna şehîdan de.

Rêxistîneke têkoşer û cengewar wiha pêşveçûye û xwirt dibe. Her mirovekî welatparêz, gava rêxistinê xwirt tir bike, xwe û rewşa xwe ronahî bike, kêmasiyên xwe bizivirîne jêhatîbûnan û di vî rîyê de bibe xwediyê xebateka bê dawî û bê westan, hingê dibe lajiqê şehîdan welatê xwe. Heya niha bi hezaran mirovên me xwe bi vî rengî îspat kirine. Ji lew re jî piştî her şehîdekî, komeke girêdayê şehîdan avabûye û xwe avetiye nava agirê têkoşîne.

Her şehîdekî me lehengekî dîroka me ye. Li ser jiyana her şehîdekî, di cih de ye ku destanek were nivîsandin. Ji ber ku ew evîndarên jiyane bûn, ew jî jiyane neditirsiyan. Ne bê gûman û hevî bûn, lê dîsa jî rîya jiyane di mirinê de hilbijartin. Kesên ne piştî çend rojan, berî rojekê jiyana azad dixwestin û bi vî evîne tîjî bûn, di kozên bêbext de, di xewneke tarî de şehîd ketin. Gava çar dorên wan hatin pêçandin, bi carekê rûmeta jiyana mezin kirin hûnera xwe. Jiyana rûmeta mezin hilbijartin û xwe nedan destê dijmin. Xwe gihandin payedariya lehenge û keleşiyê.

Zivîstana vî salê gelek dijwar derbas bû. Zivîstaneke wiha hebû ku di sed salan de carekê, dikare were dîtin. Li beramberê zivîstaneke welê dijwar, şerekî li ser lingan mayîne hate bilindkirin. Lê şehîdan me yên vî şerê xweragirtinê jî hene. Dijmin dixwest di vî zivîstanê de xwe serdesttir bike. Lê têkoşer jî li beramberê wî li ber xwe dan. Xwe nekirin daxwazkarên hoyên hesan. Di encamê de gelek têkoşerên giranbûha man di bin aşûten berfê de û tevî kawane şehîdan bûn. Ey tî kîjan wateyê? Di zivîstanê de, di nava berfê de berdewamkirina wezîfeya xwe tî kîjan maneyê? Diyar e, ku têkoşer di vî de wezîfeya xwe li ser tişteke bilindtir dîtine. Di pîrsa delametê de, bi cih anîna wezîfeyan, havîn û zivîstan tune ye; ev hatiye îspat kirin. Ji niha û pêve wê baş bizanibin, ger germa havînê be, ger jî sermaye zivîstanê be, girîng mirov xwe jî delameta xwe bi dûr ve neke; di bin hoyên zortirîn de jî mirov li ser kar û xebata xwe bimîne.

Şehîdê mezin Mele Evdilayê Xerzî

Di dîroka me de şehîdbûneke roja 2'ê Sibata sala 1992'an heye. Heke mirov bixwaze baş li vî şehîdbûnê hûrbikole, divê mirov bi gotina "şehîd" jî têr nebe.

Mele Evdilayê Xerzî (Mele Evdilrehmanê Timokî) şehîdekî gelê Kurdistanê ye gelekî mezin e. Melayê me xwediyê taybetiyên dîrokî ye. Temenê wî ber bi 100 salan ve diçû. Temenê wî

Mele Evdilayê (Evdilrehman) Xerzî

ji dîroka komara Tirkan dirêjtir bû. Komara Tirkiyê bîdoza (îdeolojiya) xwe, ramyariya (politikaya) xwe, sazî û sazîyên xwe pêşvebirîye, lê çî caran nekariye wî ber xwe ve bîne. Ji yana wî dibe dij-rabûn û serhildanek.

Divê em serinc û bala xwe baş bidîne: Komara Tirkiyê di dîroka xwe ya 70 salî de seriyê pîrrianiya serekên el û eşîran, axayan û pêşajoyên olî yên weke şexan tewandiye. Mirov dikare bibêje ku yên neketibin vî hîlfî nemane. Heya jî aliyê çîni ve jî, birrekî ku tunekirina neteweyî nepijirîne, înkari kirina gelê Kurd nepejirîne nehiştine. Behsa birrekî rewşenbîrên li welatê me tî kirin. Lê rewşenbîrên di wan hoyan de derketibûn holê, li ser bingehe înkari kirina Kurdistanê û welatê wan, li ser bingehe îxanetê derketibûn. Heya ava hestûyên xwe bi dagîrkeran ve girêdayî bûn û çêtir were gotin wan temsîl dikirin. Ji lew re ne rewşenbîriyê, tarîbûnek bi rê ve ketibû. Neteweyek bi giranî û pîrrianiya xwe noqî tariyê dibû. Eslê xwe înkari dikir, welatê xwe înkari dikir, kesaniya xwe înkari dikir. Ne tenê ev, dîne xwe jî, îmana xwe

ji înkari dikir û di vî kiribû jî, gava dibîne kedên mezin bi destê pêşengiyê gelekî nebaş di avê de diçin û neqençiyên mezin ji destên wan derdikevî, ser xwe natewîne û teslîmîyetê napejirîne. Dibêje, "Dijminên me hene." Dibêje, "Ez xwediyê şerefê me." Dibêje, "Ez dest ji şerefa xwe û dîtîna dawiye de gelek kes ji Kurdistan, dixwestin bîyî ku keferatekê bidin pêşiya xwe dewlemend bikin, malbata xwe bigihînin hal-xweşiyê, xwe bi meaşekî dewleta dagirker girêbidin. Belê, di bin navê xwe xilaskirinê û xwe gihandina refahê de wiha xwe diavêtin nava tariyan, şeref û rûmeta xwe ezan û nîzm dikirin. Pîrrianiya Kurdistanê ke-tibûn nava hawîrkane-ka (yarîş) riswa, lê vî xefleta xwe jî mîna mezinbûnekê, mîna serbilindiyê dihesibandin. Li beramberê van rastiyan Mele Evdilayê Xerzî bi zanabûn xwe tevgerandîye, rewşê baş dîtiye û rûmeta xwe parastîye. Her çendî tişteke di destê wî de nemaye, ketiyê nava rewşêke ku êdî nikaribe jiyana xwe bidomîne jî, kariye xwe li ser lingên xwe bigire. Belê ew şexsiyetekî wiha pîroz û bilind e.

Partiya Demokratî Kurdîstana Iraqê-PDK-I heye, saziya bi navê Mele Barzanî heye. Ev partî dest diavêje kesên wiha. Wan jî xwe re dike piştgir û destikên xwirt. Melayê me yê welatparêz jî biqasî 50 salan bi vî partiyê re dimeşe, bi kêmasî piştgirîya wan dike. Heya dixwaze di nava rêzên geleperî yên vî partiyê de bimîne. Gava di roja 12'ê Îlonê sala 1980'î de faşîzm dest datîne ser rejîmê, Mele Evdila jî dixwaze hindekî rasttir berê xwe bide rejîmê û çêtir bimeşe. Li hevî û benda tiştina dimîne, dixwaze tiştin çêbibin. Lê dinere ku îxanet li bîr û bawerîyan, li keferata salan tî kirin. Di wê demê de pêşengiya PDK-I xwe avêtibû bextê Îranê. Îran, li wir dixebite ku wan li dijî gel bikarbîne. Ji bo nebe hacetê vî leystokê, Mele Evdila li ber xwe dide.

Ji aliyê din mela dibîne ku PDK-I bazirganiyê gelekî geman bi rê ve dibe. Bi riya bazirganiyê talan û tajanê kirine karê xwe û wiha xwe dewlemend dikin. Zorê li mela jî dikin, da ew jî bikeve ser riya îxanetê, bibe hacet û navgînekî vî jiyana nîzm û bi qirêjî. Melayê welatparêz li dijî vî jî li ber xwe dide. Her çendî 50'salan xizmeta wan

kiribû jî, gava dibîne kedên mezin bi destê pêşengiyê gelekî nebaş di avê de diçin û neqençiyên mezin ji destên wan derdikevî, ser xwe natewîne û teslîmîyetê napejirîne. Dibêje, "Dijminên me hene." Dibêje, "Ez xwediyê şerefê me." Dibêje, "Ez dest ji şerefa xwe û dîtîna dawiye de gelek kes ji Kurdistan, dixwestin bîyî ku keferatekê bidin pêşiya xwe dewlemend bikin, malbata xwe bigihînin hal-xweşiyê, xwe bi meaşekî dewleta dagirker girêbidin. Belê, di bin navê xwe xilaskirinê û xwe gihandina refahê de wiha xwe diavêtin nava tariyan, şeref û rûmeta xwe ezan û nîzm dikirin. Pîrrianiya Kurdistanê ke-tibûn nava hawîrkane-ka (yarîş) riswa, lê vî xefleta xwe jî mîna mezinbûnekê, mîna serbilindiyê dihesibandin. Li beramberê van rastiyan Mele Evdilayê Xerzî bi zanabûn xwe tevgerandîye, rewşê baş dîtiye û rûmeta xwe parastîye. Her çendî tişteke di destê wî de nemaye, ketiyê nava rewşêke ku êdî nikaribe jiyana xwe bidomîne jî, kariye xwe li ser lingên xwe bigire. Belê ew şexsiyetekî wiha pîroz û bilind e.

Melayê pîroz piştî van bûyeran li derdorên xwe dinere. Dibîne ku tiştê li derdora wî maye têkoşîna rizgariya neteweyî ya li bakurê welatê e. Berê xwe dide vî tîreya ronahiyê. Radibe tîkîlî û pêwendiyên xwe bi vî tevgerê re ber bi pêş ve dibe. Çareya xwe di dostaniya rêberên vî tevgerê de dibîne.

Bi hebûna xwe şerefeke pîr mezin dida şervanan. Wan xwirt tir dikir. Kesên wî dîtibin, van rastiyan baş dizanin; Heya diho cûdahiyek di navbera mîr û jinan de dihat danîn. Lê wî ev cûdahî jî nepejirand. Çû dest têkoşerên jin jî û mîr jî givaşt. Serkevînan wan kire daxwaza dilê xwe. Gava komên şervanan vedigerîyan bakurê welatê, şîretên wiha li wan dikir ku serleşker û komûtanên hilbijartî jî nikaribin bikin. Hemû nîrxandînan wî weke dîrektîf û fermanên pîroz bûn. wiha digote şervanan: "Divê hûn baş xwe bi cih bikin. Nimûne, êrdîma ez nas dikim Xerzan e, ez Xerzan baş dizanim. Ez derdorên Motkî, Hezo (Kozluk), Misric (Kurtalan), Sason, Êlih (Batman), Xixxêr (Perwarî) û Farqînê (Silîva) baş nasdikim. Li van deran ji bo bi cih bûnê gund û çiyayên bi nav in... gelekî baş in. Divê hûn van deran baş bigirin û destûr nedin otorîteya dijminî." Ev tî çî wate ye? Bawerîya xwe ya bi têkoşeran re girêdaye, evîna dilê xwe, gelekî baş dide der. Ango ew li dijî her babet pasîfîzmê, her cûre reformîzmê bû. Bi metodeke şoreşgerî xwe dabû ser riya cenga rizgariyê, xwe dabû ber bi aliyê doza rizgariyê ve. Digot, "Di misilmanîyê de jî dîsîplîn heye, rast bi cih anîna ferman û dîrektîfan heye. Ev tişt di olî de jî pêşveçûye. Komûtan û leşkerên îslamiyetê çî bûn û çî dikirin?" Paşê tiştên dizanî rêz dikir. Li gora zanîna xwe, bi zanabûna xwe ya jî olî standibû, vî karê xwe gelekî berfirehî dikir. Dixwest bide zanîn ku guhdarîkirina pêşengî, bi cih anîna fermanan gelekî pêwîst in. Xwe jî weke eskerekî dihesiband, bi livên xwe eskere dikir ku ew bi xwe jî di bin fermanê serokatîyê de ye. Bi rastî jî weke neferekî guhdariya fermanan bike, xwe dîliwand. Serok digote wî, "Eskerekî sed salî".

We dom bike

• Li ser navê İMC Basın-Yayın Ltd. Şti. (adına) Xwedî (Sahibi) Zübeyir Aydar • Mudurê Dezgahê (Müessese Müdürü) Zübeyir Çakır • Berpirsiyarê Giştî (Genel Yayın Yönetmeni) Abdullah Keskin • Berpirsiyarê Nivîsaran (Yazı İşleri Müdürü) Mazhar Günbat • Navnîşan (Adres): Nuruosmaniye Cad. Atay Apt. No:5 Kat:1 D. 4 • Cağaloğlu / İstanbul • Tel: 511 57 60-511 66 02 • Fax: 511 51 57 • Çapkirin (Baskı): Metinler Matbaacılık • Belavkirin (Dağıtım): Birleşik Basın Dağıtım AŞ